बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता

बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ३१ गते

प्रगति-प्रतिवेदन

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता

बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ३१ गते

प्रगति-प्रतिबेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहंदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ५००० युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो । बासले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सुचनाको हक, अपाँगता अधिकार, युवा नेतृत्व बिकास, बाल संरक्षण, र संचारका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ ।

२. पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६७

समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका व्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ । सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले समेत सबै स्थानीय तहहरुले सार्वजनि सुनुवाइ गर्नुपर्ने करालाई अंगिकार गरेको छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सोहि कुरालाई मध्येनजर गर्दै बैजनाथ गाउँपालिकाको आयोजना र बास नेपालको सहजिकरणमा बैजनाथ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका गुणस्तरीय सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ५ रामपुरमा ३०० बढी नागरिकहरुको सहभागीतामा मिति २०८० बैशाख ३१ गतेका दिन *बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- गाउँपालिकाको काम कारबाही बारे पालिकावासिलाई जानकारी गराउने ।
- गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/वहस गर्ने ।
- गाउँपालिकासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने ।
- वार्षिक गतिविधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. प्रस्तावना पेश र सम्झौता : कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व रित पूर्वक सबै प्रक्रिया पुरा गरी नियमसँगत र प्रक्रियागत रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्न बैजनाथ गाउँपालिकाले सार्वजनिक गरेको सूचना बमोजिम प्रस्तावना पेश

गरिएको थियो । सो प्रस्तावना माथि पालिकाले मूल्यांकन गर्दै सहजीकरणको लागि बास नेपाललाई छनौट गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्य आदेश प्रदान गरेको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अद्यायन गरिएको थियो ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि गाउँपालिकामा सबैलाई सार्बजनिक सुचना एक हप्ता अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुन ुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो । बिशेष गरि वडा कार्यालय र बास स्वयंमसेवकहरु मार्फत सबै वडाका स्थानीय नागरिकहरुलाई आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

गाउँपालिका र बास बिच छलफल पश्चात बैजनथा गाउँपालिकाको कार्यालय रहेको स्थान वडा नं. ५ को रामपुरमा सुनुवाई गर्ने भनी २०८० बैशाख ३० गते दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

ङ. नागरिक प्रतिबेदन पत्र तथा बर्हिगमन अभिमत संकलन :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा तथा सुविधाको बिषयमा ५० जना सेवाग्राहीहरुबाट नागरिक प्रतिबेदन पत्र तथा ५० जना सेवाग्राहीहरुबाट बर्हिगमन अभिमत संकलन गरिएको थियो ।

५. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारीता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम बैजानाथ गाउँपालिकाको आयोजना र बास नेपालको सहजिकरण मिति २०८० बैशाख ३१ गते सम्पन्न भएको छ । बैजनाथ गाउँपालिकाको कार्यालय रहेको स्थान वडा नं. ५ को रामपुरमा उक्त सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएको हो । सुनुवाईमा सहभागीहरुले कार्यालय समयमा कर्मचारीहरुले पोशाख लगाउनु पर्ने, सामुदायिक विद्यालयहरुले शुल्क लिने गरेको, वडा नं. २ मा टेलिफोन संचारको समस्या रहेको, सरस्वती मा.वि.को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्दा राजनीति पूर्वाग्रही भएको, पालिकाको बेरुजु अधिक रहेको, कृषिलाई आधुनिकिकरण गर्दै लैजानु पर्ने, सिँचाईकोको विस्तारको लागि लगानी बढाइनु पर्ने, कर्मचारी छनौटमा राजनीतिक पूर्वाग्रही भएको, वडा नं. ५ लगाएत पालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा खानेपानीको समस्या देखिएको, स्वास्थ्य चौकीमा औषधिको अभाव रहेको, लागु औषध दुर्व्यसनीको समस्या बढ्दो क्रममा रहेको, पालिका र वडाहरु नागरिक सहायता कक्षको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने अवस्था देखिएको, सार्वजनिक स्थलहरुमा सार्वजनिक शौचालयको व्यावस्था मिलाउनु पर्ने, बजार अनुगमन गरिनु पर्ने, टोल विकास संस्था गठन गरि आवश्यक तालिम दिनु पर्ने, लक्षित वर्गको बजेटको दायरा बढाउनु पर्ने, सहकारीको व्यवस्थापन गरिनु पर्ने, बालमैत्री पालिका बनाउन आवश्यक मापदण्डा पूरा गर्न योजना बनाई कार्य गर्नुपर्ने, तथ्यांक अध्यवधिक

गर्दै तथ्यांकमा आधारित योजना तयार गर्नुपर्ने, गुणस्तरीय शिक्षाको प्रबन्ध मिलाउनु पर्ने जस्ता सवालहरु उठान भएका थिए ।

सहभागिबाट आएको प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै गाउँपालिकाका अध्यक्ष प्रकाश बहादुर शाहीले कृषिलाई व्यवस्थित गरी कृषि उत्पादकलाई बढाउन निर्देशीका तयार गरी सोही बमोजिम कार्य गर्ने, वडा नं. ५ लगाएतको क्षेत्रमा देखिएको खानेपानीको समस्या समाधान गर्न योजना बनाई कार्य गर्ने, टोल विकास संस्थालाई गठन गरी आउने वर्षबाट अनिवार्य तालिमको व्यवस्था गर्ने, सार्वजनिक शौचालय निमार्णका लागि सार्वजनिक स्थानमा जग्गा उपलब्ध भए निमार्ण गर्ने, किसानहरुका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु ल्याउने, पालिकाको स्मारिका प्रकाशन गर्ने, लागु औषध दुर्व्यशनी नियन्त्रका लागि विभन्न सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरे । कार्यक्रम उठेका विषयलाई सम्बोधन गर्दै उपाध्यक्ष निर्मला रोकायले सहकारीको तत्कालिन समस्या समाधन गर्न नियमन र अनुगमन गर्दै गाभने तथा निस्क्रिय रहेकालाई बन्दै गर्दै जाने तथा लक्षित वर्गको कार्यक्रममा बजेटलाई बढाउँदै लैजाने बताइन् ।

कर्मचारी, कार्यसंचालन पक्रिया, प्रशासन र व्यवस्थापन प्रक्रियामा उठान भएका प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत धर्मराज न्यौपानेले कर्मचारीलाई कार्यालय समयमा पोशाखको प्रयोग गर्न निर्देशन दिने, पालिका र वडामा नागरिक सहायता कक्षको व्यवस्था मिलाउन कार्यापालिकामा प्रस्ताव पेश गर्ने, बजार अनुगमन गरि नियमन र नियन्त्रण गर्ने, योजनाहरु समयमा पूरा गर्न ठेकेदार तथा उपभोक्ता समितिलाई निर्देशन दिने बताए ।

कार्यक्रममा शिक्षा शाखा प्रमुख विश्व प्रसाद ढकालले शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउन निजी तथा सामुदायिक विद्यालयको अनुगमन गर्ने, शिक्षकहरुको लागि तालिमको प्रबन्ध मिलाउने बताए ।

कार्यक्रम बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र मलातीले बहिर्गमन अभिमत र नागरिक प्रतिवेदन पत्र प्रस्तुत गरेका थिए भने केन्द्रीय कोषाध्यक्ष कल्पना अधिकारीले स्वागत तथा उद्धेश्यबारे जानकारी गराइन् । २८६ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईको सहजिकरण बासका कार्यक्रम अधिकृत रबिन्द्र बोहराले गरेका थिए ।

६. सार्वजनिक सुनुवाईमा उठान भएका सवालहरु

सार्वजनिक सुनवाइमा शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा, कृषिको समस्या, योजना गुणस्तरीय नभएको, लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रम, विकास निर्माण, बिधुत तथा सिचाइको समस्या लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए ।

७. प्रतिबद्धताको सार्वजननिकरण

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफको आधारमा सुधारको लागि ८ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । ८ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुचीमा संलग्न गरीएकोछ ।

८. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्याः

बैजनाथ गाउँपालिकाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा गाउँपालिकाको सबै वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्नसञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका

प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । जुन तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

क्र.सं.	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	मधेसी/मुस्लिम	अन्य
१	९०	१९६	३१०	४६	१०३	२	१३५

९. जवाफदेहि बक्ताहरुः

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	*नाम*	*पद*	*निकाय*
१.	प्रकाश बहादुर शाही	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका
२.	निर्मला रोकाय	उपाध्यक्ष	बैजथान गाउँपालिका
३.	धर्मराज न्यौपाने	प्रमुख प्रशासकिय अधिकेत	बैजनाथ गाउँपालिका
४.	रुप बहादुर मल्ला	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ १
५.	निखिल बैगार	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ ३
६.	देव बहादुर रावत	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ ५
७.	भुपाल पुन मगर	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ ६
८.	दिनेश कुमार थारु	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ ७
९.	रुपा थापा	कार्यापालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका
१०	शाखा प्रमुखहरु		बैजनाथ गाउँपालिका

१०. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि, प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठाको सहयोग बैजनाथ गाउँपालिकाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा गाउँपालिकाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. कार्यक्रमको सुरुवातमा सार्वजनिक सुनुवाइका आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्त बुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गर्ने काम भएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ८ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रचार प्रसारका लागि सार्वजनिक सुचना, पत्राचार, निमन्त्रणा वितरण गरिएको थियो ।

८. सुनुवाईमा गाउँपालिका कार्यालयका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरु, शाखा प्रमुखहरुको उपस्थित हुनुले सुनुवाई प्रभावकारी भएको थियो ।

९. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

११. सुधारका लागि सुझाब

१. कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएको भएपनि थप प्रभावकारि बनाउनका लागी सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरु कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२. कार्यक्रममा सबै वडाका वडा अध्यक्ष र विषयगत शाखा प्रमुखहरुको अनिवार्य सहभागिता हुनुपर्ने देखिन्छ ।

३. सार्वजनिक सुनुवाइ हरेक चौमासिक अवधिमा गर्नुपर्ने ।

१२. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- गाउँपालिकाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- गाउँपालिकासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाको प्रभाबकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- बार्षिक गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने काम भएको छ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएको छ ।

१३. सुनुवाईका तस्विरहरु

सुनाइका सहभागीहरु ।

सुनुवाईका सरोकारवालाहरु ।

सुनाइका प्रश्न गर्दै एक सहभागीहरु ।

सुनूवाईमा सहभागीहरु ।

सुनुवाईमा प्रश्न गर्दै एक जेष्ठ नागरिक ।

अनुसूची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

अनुसुची २

बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बिषयमा गरिएको
नागरिक प्रतिवेदन पत्र (Citizen Report Card)/उपभोक्ता सर्वे
समष्टिगत अभिमत विवरण

देहायको सम्पूर्ण तथ्यांक ५० जनामा गरिएकोमा प्रतिशतमा परिणत गरि राखिएको छ ।

---

१ सेवाको सन्तुष्टि

१.१ तपाइँले यस कार्यालयबाट समग्रमा कतिको सन्तुष्टि पाउनु भयो ?

सन्तुष्ट (०) ठीकै (९०) असन्तुष्ट (१०)

१.२ सेवा लिन जाँदा कर्मचारीको व्यवहारप्रति तपाई कतिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ ?

सन्तुष्ट (६) ठीकै (९०) असन्तुष्ट (४)

२. सेवाको नियमितता

२.१ कार्यालय नियमित रुपमा (पदाधिकारी र कर्मचारीको उपस्थिति, समय पालना, कार्यचुस्तता) संञ्चालन भएको छ भन्ने कुरामा कतिको विश्वस्त हुनुहुन्छ ?

विश्वस्त (४) ठीकै (८६) अविश्वस्त (१०)

२.२ तपाईले सेवा लिन जाँदा अतिरिक्त रकम तिर्नु भयो ?

तिरेको छैन (७४) एकदमै कम (२०) धेरै तिरेको (६)

२.३ गाउँपालिकाले सार्वजनिक चासो तथा समस्या समाधान गर्न औसत कति दिन लगाउने गरेको छ?

१ दिन (६०) २ दिन (२८) धेरै दिन (१२)

३. सेवा प्रतिको जनविश्वास

३.१ यस संस्थाले दिने सेवाप्रति तपाई कतिको विश्वस्त हुनुहुन्छ ?

विश्वस्त (१०) ठीकै (८०) अविश्वस्त (१०)

३.२ यस पालिकामा कार्यरत कर्मचारी प्रति तपाईको विश्वास कत्तिको छ ?

धेरै (१२) ठीकै (८०) विश्वास छैन (८)

३.३ यस कायार्लयले विपन्न वर्गको लागि छुट्याएको सेवा तथा वजेट प्रयोग गरेको थाहा पाउनु भएको छ ?

छ (१०) छैन (८०) अलिअलि थाहा छ (१०)

४. सेवाको गुणस्तर

४.१ यस कार्यालयबाट सेवा लिंदा कार्यालयले दिएको जानकारीबाट कत्तिको सन्तुष्ट हुनु हुन्छ ?

सन्तुष्ट (२६) कम सन्तुष्ट (६२) असन्तुष्ट (१४)

४.२ तपाई यस कार्यालयमा आउँदा कसको सहयोग लिनुभयो?

आफै (८०) गाउँका ठूलाबडाको (१४) मध्यस्थकर्ता (६)

४.३ यस कार्यालयमा तपाईले एउटा कामको लागि कति पटक धाउनु पर्‍यो?

१ पटक (५८) २ पटक (३०) सो भन्दा वढी (१२)

५. सेवा सम्बन्धी जानकारी

५.१ कार्यालयको भौतिक अवस्था कस्तो छ ?

अति राम्रो (१८) ठीकै (८०) नराम्रो (२)

५.२ कार्यालयमा भएको नागरिक बडापत्र र गुनासो पेटिका बारे तपाईलाइ जानकारी छ ?

छ (४६) आंशिक जानकारी छ (२६) कुनै जानकारी छैन (२८)

५.३ पालिका तहमा सञ्चालन गरिने सावर्जनिक कार्यक्रममा सीमान्तकृत वर्गको उपस्थिति कति प्रतिशत सम्म हुने गरेको छ ?

२० प्रतिशत जति (६०) ५० प्रतिशत भन्दा माथि (१०) थाहा छैन (३०)

६. नागरिक बडापत्र/उजुरी पेटिका/गुनासो सुन्ने अधिकारी सम्बन्धमा

६.१ तपाईको विचारमा सेवाग्राहीले नागरिक बडापत्रको उपयोग कुन हदसम्म गरेका छन् ?

धेरै (२) कम (८०) गरेको छैन (१८)

६.२ तपाईको विचारमा उजुरी पेटिकाको उपयोग कुन हदसम्म भएको छ ?

धेरै भएको छ (२०) ठीकै भएको छ (४०) भएकै छनै (४०)

प्रश्नावली भाग २

१.सिफारिस सम्बन्धी

१.१ सिफारिसको लागि चाहिने आवश्यक कागजातहरुको प्रष्ट जानकारी पाउनु भयो?

पाएँ (४०) ठीकै पाएँ (५०) स्पष्ट पाइँन (१०)

१.२ कुनै सिफारिसको लागि लाग्ने दस्तुर बाहेक अतिरिक्त रकम दिनु पऱ्यो ?

दिएँ (०) थोरै दिएँ (०) मागिएन र दिइएन पनि (१००)

१.३ राजस्व, शुल्क, सेवादस्तुर को-कससँग उठाउने गदर्छन् ?

सबैसँग उठाउँछन् (३८) सीमित व्यक्तिसँग मात्र उठाउँछन् (६) आयको आधारमा उठाउँछन् (५६)

२. पूर्वाधार विकास, वातावरण र सरसफाई सम्बन्धी

२.१ कार्यालयमा सरसफाईको अवस्था कस्तो छ?

राम्रो (५०) ठीकै (५०) खराब (०)

२.२ कार्यालयमा सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादन सम्बन्धी गुनासो गर्दा त्यसमाथि कारवाही कत्तिको गरिन्छ?

तुरुन्तै हुन्छ (२६) पटक पटक भने पछि मात्रै हुन्छ (७०) जति भने पनि हुन्न (४)

२.३ तपाईको विचारमा पालिकाले पूर्वाधार सम्बन्धी कायर्क्रम के कस्तो किसिमले गर्छ?

नियमित र राम्रोसँग (१०) ठीकै गर्छ (८०) नियमित रुपमा गर्दैन (१०)

२.४ तपाईको पालिकामा विकास निर्माणको स्थिति कस्तो छ?

राम्रो (१०) ठीकै (८०) खराब (१०)

२.५ तपाईको पालिकामा संचालन गरेका आयोजनाहरु कत्तिका प्रभावकारी छन् ?

प्रभावकारी छन् (१०) ठीक छन् (८०) प्रभावकारी छैनन् (१०)

२.६ स्थानीय सरकारमा आयोजनाको बिल भुक्तानी दिने व्यवस्था कस्तो छ?

सहज (४०) असहज (२०) ठीकै (३०) अप्ठ्यारो (१०)

२.७ आयोजना सम्पन्न भएपछि जाँचपास गर्दा प्राविधिकहरुलाई रकम दिनुपर्छ ?

पर्दैन (३०) मागेरै लिन्छन् (४०) रकम नदिए अप्ठ्यारो पार्छन् (३०)

२.८ आयोजना सञ्चालन गर्दा पालिकावाट प्राविधिक सहयोग कत्तिको पाउनु भयो?

सजिलै पाइयो (१०) कहिलेकाँही पाइयो (८०) माग गर्दा पनि पाइएन (१०)

२.९ गाउँपालिकामा विकास निर्माणका बारेमा जानकारी माग्दा पाउनु हुन्छ ?

सजिलै पाइन्छ (२०) सोधेपछि पाइन्छ (७०) सोधेपनि पाइदैन (१०)

२.१० आयोजना सञ्चालन गर्दा गाउँपालिकबाट कत्तिको सहयोग पाउनु भएको छ?

धेरै सहयोग पाएको छु (१०) ठीकै सहयोग पाएको छु (७८) निरुत्साहित गरिन्छ (१२)

३. गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन र कार्यसम्पादन

३.१ आर्थिक श्रोत कस्तो छ ?

आवश्यक श्रोत उपलब्ध (५०) कम श्रोत उपलब्ध (३०) अति कम श्रोत उपलब्ध (२०)

३.२ काम गर्ने प्रणाली र प्रक्रिया कस्तो छ ?

अति सरल (१०) ठीकै (८०) जटिल (१०)

३.३ कार्यालयमा भएका कर्मचारीमा वित्त व्यवस्थापन र परिचालनमा सीप कस्तो छ ?

आवश्यक सीप छ (६०) आवश्यकता भन्दा कम छ (२०) सीप निकै कम छ (२०)

३.४ पालिकाको आम्दानी र खर्च कार्यालय बाहिर सूचना पाटीमा टाँसेको देख्नुभयो ?

टाँसेको देखेको छु (३०) कहिलेकाही टाँसेको देखिन्छ (४०) खै कतै देखिएन (२०)

३.५ कार्य सम्पन्नको आधारमा मूल्यांकन भएको छ कि छैन ?

छ (२०) ठीकै मूल्याङ्कन हुने गरेको छ (५०) कहिले पनि भएको थाहा छैन (३०)

३.६ कार्य सञ्चालन संरचना प्रति कत्तिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ ?

सन्तुष्ट (१०) ठीकै (७०) कुनै जानकारी छैन (२०)

४. पारदर्शिता सम्वन्धी,

४.१ यस पालिकाको वार्षिक नीति, कार्यक्रम र श्रोतका बारेमा जानकारी पाउनु भएको छ?

धेरै जानकारी पाएको छु (७०) ठीकै जानकारी पाएको छु (३०) कम जानकारी पाएको छु (०)

४.२ पालिकाले निर्माण गरेका ऐन, नियम, निर्णय, बजेट कार्यक्रम, कार्यप्रगति आदी सम्बन्धी विवरण सार्वजनिक हुने गर्दछ ?

हुने गरेको छ (२०) हुने गरेको छैन (२०) जानकारी नै छैन (६०)

४.३ पालिकाको कार्यालयबाट तपाईले चाहेको विवरण पाउँनु भएको छ?

सहजै पाए (२०) धेरै पटक भनेपछि पाए (६०) पाइन (२०)

५. अन्य

५.१ सेवा प्रवाहमा घुम्ति सेवाको प्रयोग भएको छ ?

हुने गरेको छु (१०) कलिहलेकाही हुने गरेको छु (७०) कहिल्यै भएको छैन (२०)

५.२ उजुरी फर्च्यौटको अवस्था कस्तो छ ?

२०% (८०) ५०% (१०) ७०% भन्दा माथी (१०)

५.३ सबै वडामा मेलमिलाप केन्द्रको गठन भएको थाहा पाउनु भएको छ ?

सबै वडामा गठन भएको छ (७०) केहि वडामा मात्रै गठन भएको छ (२०) गठन भएको छैन (१०)

५.४ सबै वडामा टोल विकास संस्थाको गठन भएको थाहा पाउनु भएको छ ?

सबै वडामा गठन भएको छ (५२) केहि वडामा मात्रै गठन (३४) गठन भएको छैन (१४)

अनुसुची ३

बैजनाथ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारीता विषयमा गरिएको

बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) संकलन

समष्टिगत अभिमत नतिजा

देहायको तथ्यांक ५० जनामा गरिएको हो ।

सि.नं.	सेवाको नाम	मूल्याङकन		
१	सेवा लिदा कोसँग सम्पर्क गर्ने भन्नेमा तपाईलाई जानकारी भयो ?	अति स्पष्ट ६०%	ठीकै ४०%	अस्पष्ट ०%
२	सेवाप्रदायक कर्मचारीले तपाईको आवश्यक्ता र अपेक्षा कति बुझ्के जस्तो लाग्यो ?	अति धेरै १६%	ठीकै ८४%	थोरै ०%
३	तपाईप्रति सेवाप्रदायक कर्मचारीले कस्तो व्यवहार गरे ?	मिलनसर मैत्रीपूर्ण ५६%	ठीकै ४४%	अभद्र र अमर्यादित ०%
४	सेवा प्राप्त गर्न आवश्यमक सूचनाहरु (प्रमाण,कागजात) र शुल्क, दस्तुर बारे तपाईलाई सेवाप्रदाय कर्मचारीले स्पष्ट जानकारी गरे ?	अति स्पष्ट गरीदिए २०%	ठीकै ८०%	अलमल्ल हुनेगरी अस्पष्ट सूचना दिए ०%
५	तपाईंले राख्नु भएका समस्यालाई के कस्तो समाधान दिए?	अति सजिलो तरीकाबाट समाधान दिए ३४%	ठीकै ६६%	समाधान दिन सकेनन् ०%
६	तपाईलाई सेवाप्राप्त गर्न अपनाईएकाप्रकृया के कस्तो लाग्यो ?	अति सजिलो २६%	ठीकै ७४%	लामो र झन्झटिलो ०%

पालिकाको कुन पक्ष धेरै राम्रो लाग्यो र कुनकुन पक्षलाई सुधार गर्नु पर्ने देखियो ?

गाउँपालिकाको राम्रो पक्षहरु	गाउँपालिकाका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
१) नव निर्वाचित जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको व्यवहार सरल र मैत्रीपूर्ण छ । २) पालिकाको नव निमार्ण भवनले सबै सेवा सहज हुने देखिन्छ । ३) समयमा कार्यालय खुल्ने गरेको छ । ४) वडा कार्यालयमा वडा अध्यक्षसँग सहज रुपले भेटघाट हुन्छ । ५) जनप्रतिनिधिले मित्रवत व्यवहार गरेको छन् । ६) कर्मचारीहरुले कुनै काम नहुने छ भने कारण सहित स्पष्टता र आवश्यक कागजातको बारेमा बुझाइदिनु हुन्छ ।	१) गाउँपालिका अगाडीको बाटो जति सकिन्छ छिटो निमार्ण गर्नु पर्ने । २) लक्षित वर्गको कार्यक्रम गर्दा सबैलाई समावेशी तवरले समेट्नु पर्ने । ३) सबै सूचनाहरु नागरिक समक्ष पुग्ने गरी प्रवाह गर्नु पर्ने ४) गाउँपालिकाको अध्यक्ष उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत विदामा बस्दा वा काम विशेषले बाहिर जाँदा कार्यवाहक र निमित्त दिई सेवाग्राही नफर्किने वाताजवरण मिलाउनु पर्ने । ४) लक्षि वर्गको कार्यक्रम गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग सम्म पुग्ने गरी सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाउने । ५) नयाँ बन्दै गरेको पालिकामा सेवाग्राहीको विश्राम कक्ष, स्तनपान कक्ष, खानेपानी आदिको पूर्ण प्रबन्ध मिलाउने ।

अनुसुची ४

सुनाइका प्रतिबद्धताहरु

प्रतिबद्धता नं. १ : शिक्षाको गुणस्तरीता अभिवृद्धि गर्नका लागि विद्यालयहरुको नियमित अनुगमन गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. २ : रैथाने बालीको उत्पादन, कृषिको बजारीकरणका लागि पालिका प्रतिबद्ध भई किसानमूखी कार्यक्रम संचालन गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ३ : पालिकाद्धारा संचालित एम्बुलेन्स सेवालाई सर्वसुलभ बनाउने, गरिब, विपन्न, जेष्ठ नागरिकलाई निशुल्क सेवा प्रदान गर्ने तथा पालिकामा स्तनपान कक्ष स्थापना गर्ने प्रण गर्दछौँ ।

प्रतिद्धता नं. ४ : बैजनाथ वडा नं. ५ मा व्याप्त खानेपानीको समस्या समाधानका लागि अल्पकालिन र दिर्घकालिन योजना बनाई लागु गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ५ : पालिकाको प्रगति समेटेर स्मारिका प्रकाशन गरि आम नागरिकहरुलाई उपलब्ध गराउने, पालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थामा निशुल्क पाइने औषधीको अभाव हनु नदिने गरि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने प्रण गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ६ : विभिन्न निमार्णका योजनाहरु ठेकेदार कम्पनीको लापरबाहीको कारण निर्धारित समयमा सम्पन्न नभएकोले पालिकाबाट सचेत गराउने कार्य समेत भएकोमा अविलम्ब योजनाहरु समयमा सम्पन्न गराउन सम्बद्धलाई निर्देशन दिने, निर्देशन कार्यान्वयन नभए कार्वाही गर्ने प्रण गदैछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ७ : लागु औषध विरुद्ध विद्यालय तथा कलेज केन्द्रीत कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने प्रतिबद्धता जनाउँदछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ८ : हाल सम्म पालिकाले बजार अनुगमन नगरेको गुनासोलाई सम्बोधन गर्दै बजार अनुगमन गरी बजारलाई नियमित नियमन गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौँ ।

……………………

हेमराज भट्ट

निर्देशक, बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता
बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ५००० युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो । बासले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सुचनाको हक, अपाँगता अधिकार, युवा नेतृत्व बिकास, बाल संरक्षण, र संचारका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ ।

२. पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६७ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक

सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका व्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ। त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ।

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ। सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ। हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ। सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले समेत सबै स्थानीय तहहरुले सार्वजनि सुनुवाइ गर्नुपर्ने करालाई अंगिकार गरेको छ। पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन्। सोहि कुरालाई मध्येनजर गर्दै बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरणमा बैजनाथ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका गुणस्तरीय सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ टिटिहिरियामा १५० बढी नागरिकहरुको सहभागीतामा मिति २०८० बैशाख ८ गतेका दिन ***बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** सम्पन्न भएको छ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे पालिकावासिलाई जानकारी गराउने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/वहस गर्ने।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने।
- वार्षिक गतिविधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. प्रस्तावना पेश र सम्झौता : कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व रित पूर्वक सबै प्रक्रिया पुरा गरी नियमसँगत र प्रक्रियागत रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्न बैजनाथ गाउँपालिकाले सार्वजनिक गरेको सूचना बमोजिम प्रस्तावना पेश गरिएको थियो। सो प्रस्तावना माथि पालिकाले मूल्यांकन गर्दै सहजीकरणको लागि बास नेपाललाई छनौट गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्य आदेश प्रदान गरेको थियो।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अद्यायन गरिएको थियो ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि गाउँपालिकामा सबैलाई सार्बजनिक सुचना एक हप्ता अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनु अगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो । बिशेष गरि वडा कार्यालय र बास स्वयंमसेवकहरु मार्फत वडाका स्थानीय नागरिकहरुलाई आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा नं. ८ र बास बिच छलफल पश्चात वडा नं. ८ को कार्यालय रहेको स्थान टिटिरिहियामा सुनुवाई गर्ने भनी २०८० बैशाख ८ गते दिउसो ११:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

५. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारीता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम बैजानाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरण मिति २०८० बैशाख ८ गते सम्पन्न भएको छ । वडा कार्यालय रहेको स्थान टिटिरिहियामा सुनुवाई गरिएको थियो । सुनुवाईमा सहभागीहरुले उपभोक्ता समिति समावेशी नभएको, विकास निमार्णका कार्यहरु अनुगमन नगरिएको, भौतिक निमार्णका कार्यहरु गुणस्तरीय नभएको, चाँदनी चोक देखि सिमलघारी जानेबाटो विग्रिदैं गएको, शान्तिनगर टोलमा विधुत ट्रान्सफर्मर जडान गरिनुपर्ने, शान्तिनगर लगाएतका टोलहरुमा खानेपानीको समस्या रहेको, उपभोक्ता समितिको कार्य प्रभावकारी नभएको जस्ता सवालहरु उठान भएका थिए ।

सहभागिबाट आएको प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष भगन थारुले उपभोक्ता समितिलाई समावेशी बनाउँदै लैजाने, विकास निमार्णका कार्यहरुको अनुगमन र नियमन गर्दैजाने, चाँदनी चोक देखी सिमलघारी जानेबाटो निमार्णको लागि पहल गर्ने, शान्तिनगर टोल लगाएतका पानीको समस्या भएका टोलहरुमा खानेपानीको प्रबन्ध मिलाउने बताए ।

१५० जना उपस्थित रहेको सुनुवाईको सहजिकरण बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्माले गरेका थिए भने सुनावाईको उद्देश्य बास नेपालका कार्यक्रम अधिकृत रबिन्द्र बोहराले गरेका थिए ।

६. सार्वजनिक सुनुवाईमा उठान भएका सवालहरु

सार्वजनिक सुनुवाइमा बाटोहरु विग्रीदैं गएको, योजना गुणस्तरीय नभएको, उपभोक्ता समितिको कार्य प्रभावकारी नभएको, बिधुत र खानेपानीको समस्या लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए ।

७. प्रतिबद्धताको सार्वजननिकरण

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफको आधारमा सुधारको लागि ७ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । ७ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुचीमा संलग्न गरीएको छ ।

८. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्याः

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाका सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, विभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । सहभागिता उपस्थिति निम्न छ ।

क्र.सं.	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	मधेसी/मुस्लिम	अन्य
१	४५	६२	१०७	१०	६९	३	२५

९. जवाफदेहि वक्ताहरुः

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	*नाम*	*पद*	*निकाय*
१.	भगन थारु	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
२.	कृष्ण कुमारी सुनार	कार्यापालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
३.	चक्र बहादुर रावत	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
४.	विमाला सिँह	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
५.	धिरेन्द्र ठाकुर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
६.	डम्बर बहादुर खत्री	वडा सचीव	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८

१०. सवल पक्षहरु

यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडा कार्यालयको सेवा प्रवाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुँनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. कार्यक्रमको सुरुवातमा सार्वजनिक सुनुवाइका आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्त बुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गर्ने काम भएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ७ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रचार प्रसारका लागि सार्वजनिक सुचना, पत्राचार, निमन्त्रणा वितरण गरिएको थियो ।

८. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

११. सुधारका लागि सुझाब

१. कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएको भएपनि थप प्रभावकारि बनाउनका लागी सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरु कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाइ हरेक चौमासिक अवधिमा गर्नुपर्ने ।

१२. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएको छ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएको छ ।

१३. सुनुवाईका तस्विरहरु

सुनुवाईको सहजिकरण गर्दै बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्मा ।

सुनुवाईमा प्रगती प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्दै वडा अध्यक्ष भगन थारु ।

सुनुवाईको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै बास नेपालका कार्यक्रम अधिकृत रबिन्द्र बोहरा ।

सुनुवाईमा उठेका सवालको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष भगन थारु ।

सुनुवाईका सहभागीहरु ।

सुनुवाईमा प्रश्न गर्दै सहभागीहरु ।

अनुसूची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

अनुसुची २

सुनाइका प्रतिबद्धताहरु

प्रतिबद्धता नं. १ : वडाभित्र गठन हुने सम्पूर्ण उभोक्ता समितिलाई समावेशी बनाउने, विकास निमार्णका आयोजनाहरुलाई नियमित अनुगमन गर्ने र गुणस्तरीय बनाउने प्रतिबद्धता गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. २ : चाँदनी चोक देखि सिमलघारी सम्मको बाटो विग्रेको भन्ने गुनासो आएकोले पुन निमार्णको लागि पहल गर्ने र सम्पुर्ण विग्रेका बाटोहरु ममर्त गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ३ : शान्तिनगर टोलमा ट्रान्सफर्मर माग भई आएकोले ट्रान्सफर्मर जडानको लागि पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ४ : वडाको अमुवा टोलमा २ वर्ष देखि विजुलीको पोल गाडे तापनी विद्युत विस्तार नभएकोले १५ दिन भित्र विद्युत विस्तार गर्ने प्रण गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ५ : उपभोक्ता समितिको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने र योजना पूरा भए पश्चात खर्च र प्रगति सार्वजनिकरण गर्ने प्रण गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ६ : शान्तिनगर लगाएत खानेपानीको समस्या भएका टोलहरुमा खानेपनीको समस्या समाधान गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौँ ।

प्रतिबद्धता नं. ७ : थपुवा टोलमा थारु समुदायलाई लक्षित गरि इनार र धाराक निमार्ण गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौँ ।

....

हेमराज भट्ट

निर्देशक, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ७ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, पेडारी बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु ।

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ७ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, पेडारी, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गर्दै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा ८० बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* बैशाख ६ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाखा ६ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारीता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको छ ।

बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा बैशाख ६ गते सम्पन्न सुनुवाईले ४ बुदें साँझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा पेडारी जोड्ने निर्माण सम्पन्न पुल भएर जाने सडक सुचारु गर्न समस्या भएका कारण सञ्चालनमा नआएको भन्ने गुनासो आएकाले उक्त सडक सञ्चालनका लागि स्थानीय तहमा छलफल गरि सुचारु गर्ने, वडामा रहेको स्वास्थ्य चौकी टाढा रहेको र जेष्ठ नागरिक तथा असक्त ब्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य सेवा लिन निकै असहज भईरहेकाले स्वास्थ्य चौकी स्थानान्तरणको पहल गर्ने, स्वास्थ्य चौकीमा निर्माणाधीन पर्खालको कार्य यथासक्य सम्पन्न गर्न ताकेता गर्ने, लक्षित बर्ग उत्थान कार्यक्रम पालिकाबाट सञ्चालन भईरहेकोमा आगामी बर्ष देखि वडा तहबाट नै सञ्चालन गर्ने गरी गाँउपालिकासँग पहल गर्ने, बढ्दो लागु औषध नियन्त्रणका लागि सामुहिक अभियान सञ्चालन गर्ने र वडाको चालु आर्थिक बर्षमा छनौट हुन नसकेका अत्यावश्यक योजनाहरु नयाँ योजना तथा कार्यक्रममा समाबेश गर्ने तथा सञ्चालीत योजनाहरुको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको कार्यक्रममा वडाको योजना तथा कार्यक्रम, उपलब्धी तथा सेवा प्रवाहका बिषयमा वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारुले जानकारी गराएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातीले सञ्चालन गरेको सुनुवाईमा सहभागिहरुका प्रश्न तथा जिज्ञासाहरुको समाधान सुनुवाईमा सरोकारवालाको रुपमा आसिन वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु, सदस्यहरु राधा कुमारी थारु, इलाचा

चमार्नी, तिलक राम थारु, नर बहादुर चन्द ठकुरी र वडा सचिब जितेन्द्र लामिछानेले दिएका थिए । सुनुवाई ७ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा वडा कार्यालयको प्रांगणमा भएको थियो ।

यसैगरी बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाका बिषयमा आज सार्वजनिक सुनुवाई भएको छ । सुनुवाईबाट ६ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरेको छ । यसरी गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा आगामी आर्थिक बर्षमा आबस्यकताका आधारमा सिचाई बोरिङको ब्यबस्था गर्ने र बिउ बितरणलाई सहज बनाउने, लागु औषध दुर्व्यसनी बिरुद्ध सबै सरोकारवाला सचेत हुने र सचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

वडा भित्र खानेपानीको ब्यवस्थापनका लागि आबश्यक पहल गर्ने, बालुवा र गिट्टि चोरी ,निकासी नियन्त्रण गर्न पहल गर्ने र वडाको सेवा सुबिधा र स्वास्थ्य सेवालाई सहज र सुलभ बनाउने प्रतिबद्धता गरिएको छ । सुनुवाईको सहजिकरण बासका कार्यक्रम प्रबन्धक मन भण्डारीले गरेका थिए । भने सुनुवाईमा स्वागत तथा कार्यक्रमको उद्धेश्यमाथि प्रकाश बासका जन सम्पर्क अधिकृत माधब कार्कीले गरेका थिए ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ४ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका

आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ४ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ८० जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ६० जना पुरुष, र २० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १ जना दलित, ५५ जना जनजाती, ५ जना मधेशी र १९ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	दिनेश कुमार थारु	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
२.	तिलक राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
३.	राधा कुमारी थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
४.	नर बहादुर चन्द ठकुरी	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
५.	इलाचा चमार्नी	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
६.	जितेन्द्र लामिछाने	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ४ बुंदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ४ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोर्‍याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ६ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख १४ गते, सम्झना बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगर ।

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ६ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख १० गते, सम्फना, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १४७ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* बैशाख १४ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाखा १४ गतेका दिन दिउसो १२:३० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

पाँच बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गर्दै बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको सार्वजनिक सुनुवाई बैशाख १४ गते सम्पन्न भएको छ ।

बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडा भित्र रहेको खानेपानी समस्या समाधानका लागि यथासक्य पहल गर्ने, रामपुरमा कल्भडका कारण समस्या भएकाले एक महिना भित्र ह्युमपाईप राख्ने, वडाभित्र बिद्युतको समस्या रहेको र पटक पटक पहल गर्दा समेत समस्या समाधान नभएकाले बिद्युत प्राधिकरणलाई समस्या समाधान गर्न लिखित पत्राचार गर्ने, टोल विकास समिति गठनका लागि पहल गर्ने तथा योजना तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने, सुनुवाईमा उठेका अत्यावश्यक योजनाहरुलाई आगामी आर्थिक बर्षको योजना तथा कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ राख्ने र गौथली सामुदायिक बनमा रहेको चिल्डेन पार्क व्यवस्थापनकालागि आवश्यक पहल गर्ने रहेका छन् ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा कार्यक्रमको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको सुनुवाईमा वडा कार्यालयका सञ्चालीत निति तथा कार्यक्रम र उपलब्धीका बिषयमा सुनुवाईमा प्रमुख जवाफदेहि बक्ता तथा वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगरले जानकारी गराएका थिए ।

बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातीले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा वडाको विकास निर्माण तथा कार्यक्रम का बारेमा सहभागिहरुले दर्जनौ प्रश्न गरेका थिए । सुनुवाई वडा कार्यालयको प्रांगणमा सम्पन्न भएको थियो ।

तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगर माथिबाट पहिलो सुनुवाईमा प्रश्न गर्दै सहभागिहरु ।

ञ. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । १४७ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ७७ जना पुरुष, र ७० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा २७ जना दलित, ४० जना जनजाती, ० जना मधेशी र ८० जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	भुपाल पुन मगर	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
२.	सुरेन्द्र थापा क्षेत्री	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
३.	खुसी राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
४.	ईन्द्रा कुमारी भण्डारी	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
५.	पानसरी सुनारनी	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
६.	निम बहादुर थापा	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ५ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र १७ गते, बनकटवा बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत ।

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ५ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र १७ गते, बनकटवा बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गर्दै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा ८० बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा ***बैजनाथ गाँउपालिका ५ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** चैत्र १७ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०७९ चैत्र १७ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

जनप्रतिनिधि फेरिएपछि बाँकेको बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालयले सार्वजनिक सुनुवाई गरेको छ । ५ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा चैत्र १७ भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा सरोकारवाला र वडाबासिहरु बिचमा झण्डै अढाई घण्टा दोहोरो प्रश्नोत्तर भएको थियो । प्रश्नोत्तरको क्रममा सुनुवाईमा सहभागि स्थानीयहरुले पहिलो पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा आएर आफ्ना कुरा राख्न पाएको मा खुसी ब्यक्त गरेका थिए ।

सुनुवाईको क्रममा सहभागिहरुले वडाको विकास, शान्ति सुब्यवस्था, कृषिमा लगानी तथा वडाको सेवा प्रवाहका बिषयमा खुलेर प्रश्न र जिज्ञासा राखेका थिए । सहभागिहरुले राखेको प्रश्न तथा जिज्ञासाको जवाफ सुनुवाईमा प्रमुख जवाफदेहि बक्ताको रुपमा आसिन वडा अध्यक्ष देब वहादुर रावत, वडा सदस्यहरु, वडा सचिब लगायतले दिएका थिए । सुनुवाईको अन्त्यमा ५ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडाको जिगाँउ देखि उत्तर तर्फ प्रदेश सरकारको लगानीमा निर्माणाधीन सडकमा नालाको योजना नभएकाले नाला निर्माणका लागि योजना थप गर्न प्रदेशसँग पहल गर्ने, पछिल्लो समय निकै समस्याको रुपमा देखिएको लागु औषध दूब्यसनी बिरुद्ध साझाँ अभियान सञ्चालन गर्ने, आगामी योजनामा लागु औषधलाई प्राथमिकिकरणका राख्ने तथा कानुन विपरितका सबै कार्यहरु रोख्न साझेदारी गर्ने, सिक्टा सिचाई आयोजनाबाट कृषकहरुको खेत सम्म सिचाई पुर्‍याउन पहल गर्ने, बिद्युत लाई बिस्तार हुन नसकेको स्थानहरुमा तत्काल बिद्युत लाईन पुर्‍याउन समन्वय गर्ने, वडाले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधालाई छिटो छरीतो र थप प्रभावकारी बनाउने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा वडा कार्यालयले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधा, उपलब्धी, अवसर तथा चुनौतीका बिषयमा सुनुवाईको शुरुवातमा वडा अध्यक्ष देब बहादुर रावतले गरेका थिए । सुनुवाईमा वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत, दलित महिला सदस्य सिता सुनार, सदस्य दिप बहादुर थापा, राजित राम अहिर, वडा सचिब अबिसरा घर्ती लगायत कर्मचारी र वडा बासिहरुको उपस्थिती रहेको थियो ।

तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला, बिद्युत, कर्षि लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ८० जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४० जना पुरुष, र ४० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १९ जना दलित, ३३ जना जनजाती, २ जना मधेशी र २६ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	देव बहादुर रावत	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय

२.	दिप बहादुर थापा	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
३.	राजित राम अहिर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
४.	सिता सुनार	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
५.	अभिसरा घर्ती	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाव राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।

- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जवाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता
बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता
बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहंदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ५००० युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो । बासले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सुचनाको हक, अपाँगता अधिकार, युवा नेतृत्व बिकास, बाल संरक्षण, र संचारका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ ।

२. पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६७ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक

सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका व्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ। त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ।

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ। सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ। हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ। सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले समेत सबै स्थानीय तहहरुले सार्वजनि सुनुवाइ गर्नुपर्ने करालाई अंगिकार गरेको छ। पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन्। सोहि कुरालाई मध्येनजर गर्दै बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरणमा बैजनाथ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका गुणस्तरीय सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ नौलापुरमा १०० बढी नागरिकहरुको सहभागीतामा मिति २०८० बैशाख ३० गतेका दिन ***बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** सम्पन्न भएको छ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे पालिकावासिलाई जानकारी गराउने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/वहस गर्ने।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने।
- वार्षिक गतिविधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. प्रस्तावना पेश र सम्झौता : कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व रित पूर्वक सबै प्रक्रिया पुरा गरी नियमसँगत र प्रक्रियागत रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्न बैजनाथ गाउँपालिकाले सार्वजनिक गरेको सूचना बमोजिम प्रस्तावना पेश गरिएको थियो। सो प्रस्तावना माथि पालिकाले मूल्यांकन गर्दै सहजीकरणको लागि बास नेपाललाई छनौट गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्य आदेश प्रदान गरेको थियो।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अद्यायन गरिएको थियो ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि गाउँपालिकामा सबैलाई सार्बजनिक सुचना एक हप्ता अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनु अगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो । विशेष गरि वडा कार्यालय र बास स्वयंमसेवकहरु मार्फत वडाका स्थानीय नागरिकहरुलाई आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा नं. ४ र बास बिच छलफल पश्चात वडा नं. ४ को कार्यालय रहेको स्थान नौलापुरमा सुनुवाई गर्ने भनी २०८० बैशाख ३० गते दिउसो १:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

५. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरण मिति २०८० बैशाख ३० गते सम्पन्न भएको छ । वडा कार्यालय रहेको स्थान नौलापुरमा सुनुवाई गरिएको थियो । सुनुवाईमा सहभागीहरुले सुत्केरी भत्ताको व्यवस्था मिलाईनु पर्ने, योजना तर्जमा गर्दा सम्पुर्ण नागरिकलाई नसेमेट्ने गरेको, वडाको सिमांकनमा समस्या रहेको, लक्षित वर्ग केन्द्रित बजेट निकै कम रहेको, विपि मेमोरियल विद्यालयमा शिक्षक अभाव रहेको जस्ता सवालहरु उठान भएका थिए ।

सहभागिबाट आएको प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष प्रेम बहादुर शाहीले सुत्केरी भत्ताको लागि पालिकासँग समन्वय गर्ने, योजना निमार्ण गर्दा वडाका सवै नागरिकहरुसँग समन्वय गर्ने, वडा नं. ४ को सिमांकनको विषयमा कार्यापालिकाबाट निणर्यथ पेश गरि प्रदेशमा पठाउने र पून सिमांकन गर्न लगाउने, लक्षित वर्गको लागि आगामी वर्ष्मा बजेट बढाउने बताए ।

९० जना स्थानीय नगारिक तथा सरोकारवालाहरुको उपस्थिति रहेको सुनुवाईमा वडाका कार्यप्रतिको पृष्ठपोषण तथा नागरिकहरुको सल्लाह र सुझावलाई ग्रहण गर्ने काम भएको छ । सुनुवाईको सहजिकरण बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्माले गरेका थिए ।

६. सार्वजनिक सुनुवाईमा उठान भएका सवालहरु

सार्वजनिक सुनुवाइमा स्वास्थ्य, सुत्केरी भत्ता, वडाको सिमांकन, लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रमहरु, योजना तर्जुमा बाटो निमार्ण, शिक्षा लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए ।

७. प्रतिबद्धताको सार्वजननिकरण

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफको आधारमा सुधारको लागि ७ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुचीमा संलग्न गरीएको छ ।

८. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्याः

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ को आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाका सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, विभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । सहभागिता उपस्थिति निम्न छ ।

क्र.सं.	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	मधेसी/मुस्लिम	अन्य
१	२५	६५	९०	१०	२५	१	५५

९. जवाफदेहि वक्ताहरुः

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	*नाम*	*पद*	*निकाय*
१.	प्रेम बहादुर शाही	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
२.	मञ्जु वली	महिला वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
३.	बाल कुमारी दमाई	दलित वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
४.	कर्ण बहादुर कठायत	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
५.	राम चन्द्र थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
६.	तिलक खत्री	वडा सचीव	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४

१०. सवल पक्षहरु

यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडा कार्यालयको सेवा प्रवाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुँनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. कार्यक्रमको सुरुवातमा सार्वजनिक सुनुवाइका आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्त बुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गर्ने काम भएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रचार प्रसारका लागि सार्वजनिक सुचना, पत्राचार, निमन्त्रणा वितरण गरिएको थियो ।

८. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

११. सुधारका लागि सुझाब

१. कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएको भएपनि थप प्रभावकारि बनाउनका लागी सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरु कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाइ हरेक चौमासिक अवधिमा गर्नुपर्ने ।

१२. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएको छ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएको छ ।

१३. सुनुवाईका तस्विरहरु

सहभागीका प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष प्रम बहादुर शाही ।

सुनुवाईका सहभागीको प्रश्नको जवाफ दिँदै वडा सचीव तिलक खत्री ।

सुनुवाईका सहभागीहरु ।

अनुसूची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धेरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

अनुसुची २

सुनाइका प्रतिबद्धताहरु

प्रतिबद्धता नं. १ : सुत्केरी भत्ताको लागि पालिका स्तरमा पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. २ : आउने योजना, बजेट तथा कार्यक्रममा वडाका सम्पूर्ण राजनीतिक दल, संघसंस्था र अन्य सरोकावाला निकायहरुसँग समन्वय, सहकार्य गरिने प्रण गरिनेछ ।

प्रतिबद्धता नं. ३ : वडाको सिमांकनको विषयमा पालिका, प्रदेश र केन्द्रमा पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ४ : लक्षित वर्गका कार्यक्रमको लागि आउने वर्ष देखि बजेटको दायरा बढाउने प्रतबद्धता गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ५ : वि.पि. मेमोरियल विद्यालयमा शिक्षक अभाव रहेकोले तत्काल शिक्षक पदपूर्तीको लागि पहल गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं ।

....

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

आयोजक	सहजिकरण
बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय	बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभाबकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गर्दै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १२६ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* चैत्र २८ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०७९ चैत्र २८ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ ।

वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरण चैत्र २८ गते भएको सुनुवाईमा ५ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडा भित्र चालु आर्थिक बर्षमा नपरेका तर अत्यावश्यक योजनाहरुलाई आगामी आर्थिक बर्ष प्राथमिकिकरणका साथ छनौट गर्ने तथा वडामा डुवानमा रहेका बाटो तथा सडकहरु मर्मत गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं, वडा भित्रका बिद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तरको सुधारका लागि पहल गर्ने तथा नेरा प्रावि दांगपुर्वामा अनुदान शिक्षक थप गर्न आवश्यक पहल गर्ने, उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माणको जिम्मेवारी पाएका योजना अन्य ठेकेदारलाई लिने परिपाटि पढीरहेको र त्यसले विकास निर्माणमा ढिलाई भईरहेको पाईएकाले आगामी दिनमा उपभोक्ता समितिले नै जिम्मेवारी बहन गर्ने गरी समयमानै सम्पन्न गर्ने, वडा स्थित दुर्गा शिब मन्दिर ब्यवस्थापनका लागि अनुगमन गरि स्थानीयसँगको छलफल पछि आवश्यक पहल गर्ने र लक्षित बर्ग उत्थान कार्यक्रममा बजेट विनियोजनगर्न कार्यपालिका बैठकमा पहल गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि आवश्यक पहल गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा सुनुवाईको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको कार्यक्रममा वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधाका बारेमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगारले जानकारी गराएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातिले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा सहभागिहरुले वडाको सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणका सन्दर्भमा दर्जनौ प्रश्न तथा जिज्ञासा राखेका थिए ।

सुनुवाईमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगार, सदस्यहरु भुमिसरा राना, कमला दमाई, मनोज कुमार थारु, तुल्सी राम थारु, वडा सचिब रमेश पौड्याल लगायत सरोकारवालाको रुपमा सहभागिहरुका प्रश्नको जवाफ दिएका थिए । सुनुवाईमा १२६ बढी को सहभागिता रहेको थियो ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

सुनुवाईका सहभागिहरु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका

आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । १२८ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४६ जना पुरुष, र ८२ जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा ३० जना दलित, ४३ जना जनजाती, ३ जना मधेशी र ५२ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	निखिल बैगार	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
२.	भुमिसरा राना	वडा सदस्य, कार्यपालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
३.	मनोज कुमार थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
४.	तुल्सी राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
५.	कमला दमाई	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
६.	रमेश पौड्याल	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझावहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोर्‍याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, डिगिया बैजनाथ

प्रगति-प्रतिबेदन

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, डिगिया, बैजनाथ

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १२६ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* २०८० बैशाख ६ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाख ६ गतेका दिन बिहाना ११:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम २०८० बैशाख ६ गते वडा कार्यालयको सभाहलमा सम्पन्न भएकोछ ।

वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा सहभागिहरुले वडा कार्यालयले सञ्चालन गरेका योजनाको गुर्णस्तरियता, सेवा सुविधा, शिक्षा, स्वास्थ्य, लागुऔषध दुर्व्यशन, शान्ति सुरक्षा, बाटोघाटो, खानेपाने लगायतका विष्यमा प्रश्न तथा सुझाव राखेका थिए । बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. २ का अध्यक्ष राजु रुचाल ठकुरी, वडा सदस्यहरु भुवाने दमाइ, भुमिसरा थापा मगर, शोभा कुमारी थारु, सिता देवी विश्वकर्मा, वडा सचिब मदन प्रसाद थारु, इलाका प्रहरी कार्यालय वनकटवाको इन्चार्ज प्रताव कुमार खत्री, आधारभुत स्वास्थय केन्द्रकी प्रमुख निता शाह लगायतले सहभागिहरुले गरेको प्रश्नहरुको जवाफ दिएका थिए ।

सार्वजनिक सुनुवाइमा उठेका सवालहरुका आधारमा ६ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको थियो । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा सिचाइ सुविधा व्यवस्थापनका लागि आगामी आर्थिक वर्षमा आवश्यकताको आधारमा वजेट बिनियोजन गर्ने, वडा तथा पालिकामार्फत सञ्चालन हुने योजनाहरुको सम्झौता र कार्यानवयनमा ढिलाइ हुने गरेको गुनासो आएकाले आगामी दिनमा समयमै काम सम्पन्न गर्ने गरी कार्य गर्ने, लागुऔषध दुर्व्यशनी बिरुद्ध सरोकावालाबिच सचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने, वडा भित्र बाटोघाटो बन्न बाँकी रहेको क्षेत्रमा क्रमिक रुपमा आवश्यकताको आधारमा वजेट बिनियोजन गरी निर्माण कार्य गर्ने र खानेपानी व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गर्ने, वालुवा गिट्टीको चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न पहल गर्ने र सहज रुपमा वितरण हुने वातावरण बनाउन सम्बन्धित निकायलाइ अनुरोध गर्ने वडाको सेवा सुविधा र स्वास्थ्य सेवालाइ सहज र सुलभ बनाउने परहेका छन् ।

बासका कार्यक्रम प्रबन्धक मन भण्डारीले सहजिकरण गरेको कार्यक्रममा वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधा र योजनको बारेमा वडा अध्यक्ष राजु रुचाल ठकुरीले जानकारी गराएका थिए ।

सुनुवाईमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी बिभिन्न क्षेत्रका सरोकावाला, सर्वसाधारण लगायत ७५ बढी को सहभागिता रहेको थियो ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ६ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ७५ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४९ जना पुरुष, र २६ जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १० जना दलित, २२ जना जनजाती, १ जना मधेशी र ४२ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो । सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	राजु रुचाल ठकुरी	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
२.	भुवाने दमाइ	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
३.	भुमिसरा थापा मगर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
४.	शोभा कुमारी थारु,	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
५.	सिता देवी विश्वकर्मा,	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
६.	मदन प्रसाद थारु,	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
७	प्रताव कुमार खत्री,	प्रमुख	इलाका प्रहरी कार्यालय वनकटवा
८	निता शाह	प्रमुख	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ६ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ६ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं.१ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाको प्रभावकारीता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

प्रगति-प्रतिबेदन

२०७९ चैत्र ३० गते

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका

वडा नं १, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, डिगिया बैजनाथ

प्रगति-प्रतिबेदन

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, डिगिया, बैजनाथ

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १२६ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* २०८० बैशाख ६ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाख ६ गतेका दिन बिहाना ११:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका वडा नम्बर २ ले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम २०८० बैशाख ६ गते वडा कार्यालयको सभाहलमा सम्पन्न भएकोछ ।

वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा सहभागिहरुले वडा कार्यालयले सञ्चालन गरेका योजनाको गुर्णस्तरियता, सेवा सुविधा, शिक्षा, स्वास्थ्य, लागुऔषध दुर्व्यशन, शान्ति सुरक्षा, बाटोघाटो, खानेपाने लगायतका विष्यमा प्रश्न तथा सुझाव राखेका थिए । बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. २ का अध्यक्ष राजु रुचाल ठकुरी, वडा सदस्यहरु भुवाने दमाइ, भुमिसरा थापा मगर, शोभा कुमारी थारु, सिता देवी विश्वकर्मा, वडा सचिब मदन प्रसाद थारु, इलाका प्रहरी कार्यालय वनकटवाको इन्चार्ज प्रताव कुमार खत्री, आधारभुत स्वास्थय केन्द्रकी प्रमुख निता शाह लगायतले सहभागिहरुले गरेको प्रश्नहरुको जवाफ दिएका थिए ।

सार्वजनिक सुनुवाइमा उठेका सवालहरुका आधारमा ६ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको थियो । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा सिचाइ सुविधा व्यवस्थापनका लागि आगामी आर्थिक वर्षमा आवश्यकताको आधारमा वजेट बिनियोजन गर्ने, वडा तथा पालिकामार्फत सञ्चालन हुने योजनाहरुको सम्झौता र कार्यानवयनमा ढिलाइ हुने गरेको गुनासो आएकाले आगामी दिनमा समयमै काम सम्पन्न गर्ने गरी कार्य गर्ने, लागुऔषध दुर्व्यशनी बिरुद्ध सरोकावालाबिच सचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने, वडा भित्र बाटोघाटो बन्न बाँकी रहेको क्षेत्रमा क्रमिक रुपमा आवश्यकताको आधारमा वजेट बिनियोजन गरी निर्माण कार्य गर्ने र खानेपानी व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गर्ने, वालुवा गिट्टीको चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न पहल गर्ने र सहज रुपमा वितरण हुने वातावरण बनाउन सम्बन्धित निकायलाइ अनुरोध गर्ने वडाको सेवा सुविधा र स्वास्थ्य सेवालाइ सहज र सुलभ बनाउने परहेका छन् ।

बासका कार्यक्रम प्रबन्धक मन भण्डारीले सहजिकरण गरेको कार्यक्रममा वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधा र योजनको बारेमा वडा अध्यक्ष राजु रुचाल ठकुरीले जानकारी गराएका थिए ।

सुनुवाईमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी बिभिन्न क्षेत्रका सरोकावाला, सर्वसाधारण लगायत ७५ बढी को सहभागिता रहेको थियो ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ६ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ७५ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४९ जना पुरुष, र २६ जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १० जना दलित, २२ जना जनजाती, १ जना मधेशी र ४२ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो । सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क.स.	नाम	पद	निकाय
१.	राजु रुचाल ठकुरी	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
२.	भुवाने दमाइ	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
३.	भुमिसरा थापा मगर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
४.	शोभा कुमारी थारु,	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
५.	सिता देवी विश्वकर्मा,	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
६.	मदन प्रसाद थारु,	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडा कार्यालय
७	प्रताव कुमार खत्री,	प्रमुख	इलाका प्रहरी कार्यालय वनकटवा
८	निता शाह	प्रमुख	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका २ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ६ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ६ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम प्रतिबेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, सामाजिक बिभेद जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहंदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ४२०० भन्दा बढी युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनिहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाईका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजनिक सुनुवाईबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषण पनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधिका वारेमा नागरिकहरुले गुण र दोषका आधारमा मुल्याङ्कन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुकका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक (सेवा ग्राहि) र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरु (सेवा प्रदायक) का बीचमा सार्वजनिक सवालहरुमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक साझा मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् ।

अशल शासन, जवाफदेहिता र पारदर्शीतामा कानुनी व्यवस्था : आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार *स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि २०६७* समेत लागु भएको छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले *२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका* नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ । *सुशासन ऐन, २०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने* व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी *सुशासन नियमावली, २०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सार्वजनीक सुनुवाई गर्नु पर्ने* व्यवस्था गरेको छ । अहिले देश संघिय संरचना अनुसार संचालित छ । हाल सबै कामहरु स्थानिय तहहरु मार्फत संचालन भइरहेको बर्तमान अवस्थामा *संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले सुशासन प्रबर्द्धन रणनीति तथा कार्ययोजना २०७४* जारि गरेको छ । उक्त कार्ययोजनाले पनि स्थानीय तहहरुले सार्वजनिक सुनुवाईको कुरालाई महत्वका साथ उठाएको छ । *सुशासन प्रबर्द्धन रणनीति तथा कार्ययोजना २०७४ र स्थानीय निकाय संचालन कार्यबिधि २०७४* ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडाले गरेका क्रियाकलापको बारेमा समिक्षा गर्ने ।
- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- नागरिक प्रतिबेदन पत्र र बर्हिगमन अभिमत सर्वेक्षण मार्फत नागरिकहरुको धारणा संकलन गर्ने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाको प्रभाबकारिताका बारेमा पृष्ठपोषण लिने ।
- वडाका गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा मार्फत सेवाग्राहीबाट आएका गुनासाहरुको सुनुवाई गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई सञ्चालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिका १ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता : बैजनाथ गाउँपालिका र गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पुर्ण वडाहरुको आर्थिक बर्ष २०८९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास नेपालञ्ज र बैजनाथ गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो । सोही सहमति अनुरुप बासले बैजनाथ गाउँपालि १ नम्बर वडा कार्यालयको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सहजिकरण गरेको हो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

यो कार्यकम सार्बजनिक सुनुवाईको अबधारणा अबलम्बन गर्दै संचालन गरिएको छ । कार्यक्रममा वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुबिधा बारेमा सरोकारवाला र सर्बसाधारणका बिचमा दोहोरो सम्बाद र प्रश्नोत्तर, कार्यक्रमको अन्तमा निष्कर्ष सहित साझा सार्बजनिक प्रतिबद्धता । कार्यक्रमलाई सभ्य, शालिन र अनुशासित बनाउनका लागि आचारसंहिता समेत तयार गरि टाँस गरिएको । कार्यक्रम सार्वजनिक सुनुवाई संचालन निर्देशिका-२०६७ र सुशासन प्रबर्द्धन रणनिति तथा कार्ययोजना-२०७४ र स्थानीय निकाय संचालन कार्यबिधि-२०७४ बमोजिम गरिएको छ ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सुचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसार ३/४ दिन अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि घरदैलो र सूचना प्रकाशन, पम्पलेट टास, निमन्त्रणा पत्र बितरण, माईकिङ्ग तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो, भने वडाका वडासदस्यहरु, कर्मचारीहरु, समाजसेवी र बुद्धिजिवीहरुलाई भेटघाट र पत्राचारबाट आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

बैजनाथ गाउँपालिका १ नम्बर वडा र बास बिच छलफल पश्चात बैजनाथ गाउँपालिक १ नम्वर वडा कार्यालयको हलमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने । कार्यक्रम मिति २०७९ चैत्र ३० गतेका दिन दिउसो ११.०० बजे देखि संचालन गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो । र सोहि बमोजिम कार्यक्रम संचालन र सम्बपन्न भएको छ ।

कार्यक्रमका सहभागि सख्या :

महिला	पुरुष	दलित	जनजाति	मधेशि/मुस्लिम	अन्य	जम्मा
३९	६१	१०	३२	०	५८	१००

ङ सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम सञ्चालन

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर १ ले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम २०७९ चैत्र ३० गते सम्पन्न भएको छ । बैजनाथ गाउँपालिका १ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा भएको सुनुवाईमा विभिन्न ५ बुदें साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । नागरिक र सरोकारवालाबिच भएको दोहोरो सम्बाद तथा प्रश्नोत्तर पश्चात घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडाको करेली र मानखोलामा तटबन्द नहुदा बर्षेनी वाढीको समस्या आईरहेकोले तटबन्द निर्माणका लागि योजना बजेट बिनियोजित तथा अन्य निकायसंग पहल गर्ने, वडको विभिन्न स्थानमा रहेको डिप बोरिङ्ग जिर्ण अवस्थमा रहेकोले समूदायबाट माग भई आएकोमा आगामी आ.व.को योजनामा बजेट बिनियोजिन गर्ने साथै वडा भित्र खानेपानीको दिगो व्यवस्थापनका लागि पहल, वडामा आईरहेको बिउ बिजनको तुलनामा अत्याधिक कृषकहरुको माग आईरहेको परिप्रेक्षमा माग पहल गर्ने, गाभर लगायत स्थानमा सञ्चालित योजनाहरु ठेकेगारको लापरबाहिका कारण अलपत्र अवस्थामा रहेकोले यस्ता योजनाहरुको अनुगमन गरि कारवाही प्रकृया अगाडी बढाउने र लक्षितवर्ग उत्थान कार्यक्रम गा.स. बाट सञ्चालन भएको पाईएकाले वडाबाट नै सञ्चालन गर्न पहल गर्ने तथा बालबिवाह, लागुऔषध, दूर्ब्यसनी बिरुद्ध सामूहिक रुपमा सञ्चालन गर्ने प्रतिबद्धता रहेका छन् ।

यसरी गरिएका सझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुमा सुनुवाईमा सरोकारवालाको रुपमा आसिन बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर १ का वडा अध्यक्ष रुप बहादुर मल्ल, वडा सदस्यहरु रुपा थापा, धन कली सुनार, हरि बहादुर रोकाया, कृष्ण बहादुर थारु, वडा सचिब कमला बिष्ट र चिसापानी स्वास्थ्य चौकी इन्चार्ज प्रेम शाह लगायतले हस्ताक्षर गरेका थिए । सुनुवाइमा सहभागिहरुले तटबन्द, डिप बोरिङ्ग, खानेपानीको व्यवस्थापन, कृषिसंग संम्बन्धित बिउबिजन, सडक, बाटोघाटो, नाला तथा ढल निकास, लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रम, शिक्षा, स्वास्थ्यको समस्या लगायतका विषयमा सरोकावालाहरुलाई प्रश्न गरेका थिए । वडाका प्रतिनिधि तथा वडा सचिबले सहभागिहरुले गरेको प्रश्नको जवाफ दिएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र मलातीले सहजिकरण गरेको सुनुवाईको शुरुवातमा वडा कार्यालयले यस आर्थिक वर्षमा गरेको कार्यक्रम तथा उपलब्धिहरुको बारेमा जानकारी वडा अध्यक्ष रुप बहादुर मल्लले गरेका थिए । बासका बासका निर्देश हेमराज भट्टले स्वागत तथा कार्यक्रमको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको सुनुवाईमा १०० बढीको सहभागिता रहेको थियो ।

सार्वजनिक सुनुवाईका केही झलकहरु :

१०. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाले गरेका क्रियाकलापको बारेमा समिक्षा गर्ने काम भएको छ ।
- वडाको काम कारबाही बारे वडाबासिहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल तथा बहस गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाको प्रभाबकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्नें साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएकोछ ।

....

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभाबकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभाबकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १२६ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* चैत्र २८ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०७९ चैत्र २८ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ ।

वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरण चैत्र २८ गते भएको सुनुवाईमा ५ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडा भित्र चालु आर्थिक बर्षमा नपरेका तर अत्यावश्यक योजनाहरुलाई आगामी आर्थिक बर्ष प्राथमिकिकरणका साथ छनौट गर्ने तथा वडामा डुवानमा रहेका बाटो तथा सडकहरु मर्मत गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं, वडा भित्रका बिद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तरको सुधारका लागि पहल गर्ने तथा नेरा प्रावि दांगपुर्वामा अनुदान शिक्षक थप गर्न आवश्यक पहल गर्ने, उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माणको जिम्मेवारी पाएका योजना अन्य ठेकेदारलाई लिने परिपाटि पढीरहेको र त्यसले विकास निर्माणमा ढिलाई भईरहेको पाईएकाले आगामी दिनमा उपभोक्ता समितिले नै जिम्मेवारी बहन गर्ने गरी समयमानै सम्पन्न गर्ने, वडा स्थित दुर्गा शिब मन्दिर ब्यवस्थापनका लागि अनुगमन गरि स्थानीयसँगको छलफल पछि आवश्यक पहल गर्ने र लक्षित बर्ग उत्थान कार्यक्रममा बजेट विनियोजनगर्न कार्यपालिका बैठकमा पहल गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि आवश्यक पहल गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा सुनुवाईको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको कार्यक्रममा वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधाका बारेमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगारले जानकारी गराएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातिले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा सहभागिहरुले वडाको सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणका सन्दर्भमा दर्जनौ प्रश्न तथा जिज्ञासा राखेका थिए ।

सुनुवाईमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगार, सदस्यहरु भुमिसरा राना, कमला दमाई, मनोज कुमार थारु, तुल्सी राम थारु, वडा सचिब रमेश पौड्याल लगायत सरोकारवालाको रुपमा सहभागिहरुका प्रश्नको जवाफ दिएका थिए । सुनुवाईमा १२६ बढी को सहभागिता रहेको थियो ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

सुनुवाईका सहभागिहरु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृषिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका

आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । १२८ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४६ जना पुरुष, र ८२ जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा ३० जना दलित, ४३ जना जनजाती, ३ जना मधेशी र ५२ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	निखिल बैगार	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
२.	भुमिसरा राना	वडा सदस्य, कार्यपालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
३.	मनोज कुमार थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
४.	तुल्सी राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
५.	कमला दमाई	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
६.	रमेश पौड्याल	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ३ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभाबकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र २८ गते, नौबस्ता, बाँके

<u>कार्यक्रम प्रतिवेदन</u>

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १२६ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* चैत्र २८ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०७९ चैत्र २८ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका ३ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ ।

वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरण चैत्र २८ गते भएको सुनुवाईमा ५ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडा भित्र चालु आर्थिक बर्षमा नपरेका तर अत्यावश्यक योजनाहरुलाई आगामी आर्थिक बर्ष प्राथमिकिकरणका साथ छनौट गर्ने तथा वडामा डुवानमा रहेका बाटो तथा सडकहरु मर्मत गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं, वडा भित्रका बिद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तरको सुधारका लागि पहल गर्ने तथा नेरा प्रावि दांगपुर्वामा अनुदान शिक्षक थप गर्न आवश्यक पहल गर्ने, उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माणको जिम्मेवारी पाएका योजना अन्य ठेकेदारलाई लिने परिपाटि पढीरहेको र त्यसले विकास निर्माणमा ढिलाई भईरहेको पाईएकाले आगामी दिनमा उपभोक्ता समितिले नै जिम्मेवारी बहन गर्ने गरी समयमानै सम्पन्न गर्ने, वडा स्थित दुर्गा शिब मन्दिर ब्यवस्थापनका लागि अनुगमन गरि स्थानीयसँगको छलफल पछि आवश्यक पहल गर्ने र लक्षित बर्ग उत्थान कार्यक्रममा बजेट विनियोजनगर्न कार्यपालिका बैठकमा पहल गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि आवश्यक पहल गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा सुनुवाईको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको कार्यक्रममा वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधाका बारेमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगारले जानकारी गराएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातिले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा सहभागिहरुले वडाको सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणका सन्दर्भमा दर्जनौ प्रश्न तथा जिज्ञासा राखेका थिए ।

सुनुवाईमा वडा अध्यक्ष निखिल बैगार, सदस्यहरु भुमिसरा राना, कमला दमाई, मनोज कुमार थारु, तुल्सी राम थारु, वडा सचिब रमेश पौड्याल लगायत सरोकारवालाको रुपमा सहभागिहरुका प्रश्नको जवाफ दिएका थिए । सुनुवाईमा १२६ बढी को सहभागिता रहेको थियो ।

<u>**तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :**</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष निखिल बैगार ।

सुनुवाईका सहभागिहरु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका

आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । १२८ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४६ जना पुरुष, र ८२ जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा ३० जना दलित, ४३ जना जनजाती, ३ जना मधेशी र ५२ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	निखिल बैगार	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
२.	भुमिसरा राना	वडा सदस्य, कार्यपालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
३.	मनोज कुमार थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
४.	तुल्सी राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
५.	कमला दमाई	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय
६.	रमेश पौड्याल	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ३ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोर्‍याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता

बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

<u>प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०</u>

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता
बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा व्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहंदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ५००० युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो । बासले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सुचनाको हक, अपाँगता अधिकार, युवा नेतृत्व बिकास, बाल संरक्षण, र संचारका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ ।

२. पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका व्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजनिक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका व्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६७ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक

सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका व्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ। त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ।

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ। सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ। हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ। सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले समेत सबै स्थानीय तहहरुले सार्वजनि सुनुवाइ गर्नुपर्ने करालाई अंगिकार गरेको छ। पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन्। सोहि कुरालाई मध्येनजर गर्दै बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरणमा बैजनाथ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका गुणस्तरीय सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ नौलापुरमा १०० बढी नागरिकहरुको सहभागीतामा मिति २०८० बैशाख ३० गतेका दिन ***बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** सम्पन्न भएको छ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे पालिकावासिलाई जानकारी गराउने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/वहस गर्ने।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने।
- वार्षिक गतिविधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका कममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. प्रस्तावना पेश र सम्झौता : कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व रित पूर्वक सबै प्रक्रिया पुरा गरी नियमसँगत र प्रक्रियागत रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्न बैजनाथ गाउँपालिकाले सार्वजनिक गरेको सूचना बमोजिम प्रस्तावना पेश गरिएको थियो। सो प्रस्तावना माथि पालिकाले मूल्यांकन गर्दै सहजीकरणको लागि बास नेपाललाई छनौट गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्य आदेश प्रदान गरेको थियो।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अद्यायन गरिएको थियो ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि गाउँपालिकामा सबैलाई सार्बजनिक सुचना एक हप्ता अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनु अगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो । विशेष गरि वडा कार्यालय र बास स्वयंमसेवकहरु मार्फत वडाका स्थानीय नागरिकहरुलाई आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा नं. ४ र बास बिच छलफल पश्चात वडा नं. ४ को कार्यालय रहेको स्थान नौलापुरमा सुनुवाई गर्ने भनी २०८० बैशाख ३० गते दिउसो १:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

५. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरण मिति २०८० बैशाख ३० गते सम्पन्न भएको छ । वडा कार्यालय रहेको स्थान नौलापुरमा सुनुवाई गरिएको थियो । सुनुवाईमा सहभागीहरुले सुत्केरी भत्ताको व्यवस्था मिलाईनु पर्ने, योजना तर्जमा गर्दा सम्पुर्ण नागरिकलाई नसेमेट्ने गरेको, वडाको सिमांकनमा समस्या रहेको, लक्षित वर्ग केन्द्रित बजेट निकै कम रहेको, विपि मेमोरियल विद्यालयमा शिक्षक अभाव रहेको जस्ता सवालहरु उठान भएका थिए ।

सहभागिबाट आएको प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष प्रेम बहादुर शाहीले सुत्केरी भत्ताको लागि पालिकासँग समन्वय गर्ने, योजना निमार्ण गर्दा वडाका सवै नागरिकहरुसँग समन्वय गर्ने, वडा नं. ४ को सिमांकनको विषयमा कार्यापालिकाबाट निणर्यथ पेश गरि प्रदेशमा पठाउने र पून सिमांकन गर्न लगाउने, लक्षित वर्गको लागि आगामी वर्ष्मा बजेट बढाउने बताए ।

९० जना स्थानीय नगारिक तथा सरोकारवालाहरुको उपस्थिति रहेको सुनुवाईमा वडाका कार्यप्रतिको पृष्ठपोषण तथा नागरिकहरुको सल्लाह र सुझावलाई ग्रहण गर्ने काम भएको छ । सुनुवाईको सहजिकरण बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्माले गरेका थिए ।

६. सार्वजनिक सुनुवाईमा उठान भएका सवालहरु

सार्वजनिक सुनुवाइमा स्वास्थ्य, सुत्केरी भत्ता, वडाको सिमांकन, लक्षित वर्ग केन्द्रित कार्यक्रमहरु, योजना तर्जुमा बाटो निमार्ण, शिक्षा लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए ।

७. प्रतिबद्धताको सार्वजननिकरण

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफको आधारमा सुधारको लागि ७ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुचीमा संलग्न गरीएको छ ।

८. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्याः

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४ को आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाका सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, विभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । सहभागिता उपस्थिति निम्न छ ।

क्र.सं.	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	मधेसी/मुस्लिम	अन्य
१	२५	६५	९०	१०	२५	१	५५

९. जवाफदेहि वक्ताहरुः

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	*नाम*	*पद*	*निकाय*
१.	प्रेम बहादुर शाही	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
२.	मञ्जु वली	महिला वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
३.	बाल कुमारी दमाई	दलित वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
४.	कर्ण बहादुर कठायत	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
५.	राम चन्द्र थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४
६.	तिलक खत्री	वडा सचीव	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ४

१०. सवल पक्षहरु

यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडा कार्यालयको सेवा प्रवाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुँनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. कार्यक्रमको सुरुवातमा सार्वजनिक सुनुवाइका आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्त बुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गर्ने काम भएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रचार प्रसारका लागि सार्वजनिक सुचना, पत्राचार, निमन्त्रणा वितरण गरिएको थियो ।

८. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

११. सुधारका लागि सुझाब

१. कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएको भएपनि थप प्रभावकारि बनाउनका लागी सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरु कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाइ हरेक चौमासिक अवधिमा गर्नुपर्ने ।

१२. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएको छ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएको छ ।

१३. सुनुवाईका तस्विरहरु

सहभागीका प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष प्रम बहादुर शाही ।

सुनुवाईका सहभागीको प्रश्नको जवाफ दिँदै वडा सचीव तिलक खत्री ।

सुनुवाईका सहभागीहरु ।

अनुसूची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

अनुसुची २

सुनाइका प्रतिबद्धताहरु

प्रतिबद्धता नं. १ : सुत्केरी भत्ताको लागि पालिका स्तरमा पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. २ : आउने योजना, बजेट तथा कार्यक्रममा वडाका सम्पूर्ण राजनीतिक दल, संघसंस्था र अन्य सरोकावाला निकायहरुसँग समन्वय, सहकार्य गरिने प्रण गरिनेछ ।

प्रतिबद्धता नं. ३ : वडाको सिमांकनको विषयमा पालिका, प्रदेश र केन्द्रमा पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ४ : लक्षित वर्गका कार्यक्रमको लागि आउने वर्ष देखि बजेटको दायरा बढाउने प्रतबद्धता गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ५ : वि.पि. मेमोरियल विद्यालयमा शिक्षक अभाव रहेकोले तत्काल शिक्षक पदपूर्तीको लागि पहल गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं ।

....

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ५ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र १७ गते, बनकटवा बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत ।

आयोजक	सहजिकरण
बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय	बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ५ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०७९ चैत्र १७ गते, बनकटवा बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अवधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गर्दै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा ८० बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा ***बैजनाथ गाँउपालिका ५ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** चैत्र १७ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०७९ चैत्र १७ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

जनप्रतिनिधि फेरिएपछि बाँकेको बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालयले सार्वजनिक सुनुवाई गरेको छ । ५ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा चैत्र १७ भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा सरोकारवाला र वडाबासिहरु बिचमा झण्डै अढाई घण्टा दोहोरो प्रश्नोत्तर भएको थियो । प्रश्नोत्तरको क्रममा सुनुवाईमा सहभागि स्थानीयहरुले पहिलो पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा आएर आफ्ना कुरा राख्न पाएको मा खुसी ब्यक्त गरेका थिए ।

सुनुवाईको क्रममा सहभागिहरुले वडाको विकास, शान्ति सुब्यवस्था, कृषिमा लगानी तथा वडाको सेवा प्रवाहका बिषयमा खुलेर प्रश्न र जिज्ञासा राखेका थिए । सहभागिहरुले राखेको प्रश्न तथा जिज्ञासाको जवाफ सुनुवाईमा प्रमुख जवाफदेहि बक्ताको रुपमा आसिन वडा अध्यक्ष देब वहादुर रावत, वडा सदस्यहरु, वडा सचिब लगायतले दिएका थिए । सुनुवाईको अन्त्यमा ५ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी घोषणा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडाको जिगाँउ देखि उत्तर तर्फ प्रदेश सरकारको लगानीमा निर्माणाधीन सडकमा नालाको योजना नभएकाले नाला निर्माणका लागि योजना थप गर्न प्रदेशसँग पहल गर्ने, पछिल्लो समय निकै समस्याको रुपमा देखिएको लागु औषध दूब्यसनी बिरुद्ध साझाँ अभियान सञ्चालन गर्ने, आगामी योजनामा लागु औषधलाई प्राथमिकिकरणका राख्ने तथा कानुन विपरितका सबै कार्यहरु रोख्न साझेदारी गर्ने, सिक्टा सिचाई आयोजनाबाट कृषकहरुको खेत सम्म सिचाई पुर्‍याउन पहल गर्ने, बिद्युत लाई बिस्तार हुन नसकेको स्थानहरुमा तत्काल बिद्युत लाईन पुर्‍याउन समन्वय गर्ने, वडाले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधालाई छिटो छरीतो र थप प्रभावकारी बनाउने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा वडा कार्यालयले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधा, उपलब्धी, अवसर तथा चुनौतीका बिषयमा सुनुवाईको शुरुवातमा वडा अध्यक्ष देब बहादुर रावतले गरेका थिए । सुनुवाईमा वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत, दलित महिला सदस्य सिता सुनार, सदस्य दिप बहादुर थापा, राजित राम अहिर, वडा सचिब अबिसरा घर्ती लगायत कर्मचारी र वडा बासिहरुको उपस्थिती रहेको थियो ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष देव बहादुर रावत ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला, बिद्युत, कर्षि लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ८० जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ४० जना पुरुष, र ४० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १९ जना दलित, ३३ जना जनजाती, २ जना मधेशी र २६ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	देव बहादुर रावत	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय

२.	दिप बहादुर थापा	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
३.	राजित राम अहिर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
४.	सिता सुनार	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय
५.	अभिसरा घर्ती	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ५ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलव्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।

- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोर्‍याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ६ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख १४ गते, सम्झना बाँके

<u>प्रगति-प्रतिबेदन</u>

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगर ।

आयोजक — बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय

सहजिकरण — बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ६ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभाबकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख १० गते, सम्झना, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका व्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गर्दै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा १४७ बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा *बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम* बैशाख १४ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाखा १४ गतेका दिन दिउसो १२:३० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

पाँच बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गर्दै बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको सार्वजनिक सुनुवाई बैशाख १४ गते सम्पन्न भएको छ ।

बैजनाथ गाँउपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा भएको सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा वडा भित्र रहेको खानेपानी समस्या समाधानका लागि यथासक्य पहल गर्ने, रामपुरमा कल्भडका कारण समस्या भएकाले एक महिना भित्र ह्युमपाईप राख्ने, वडाभित्र बिद्युतको समस्या रहेको र पटक पटक पहल गर्दा समेत समस्या समाधान नभएकाले बिद्युत प्राधिकरणलाई समस्या समाधान गर्न लिखित पत्राचार गर्ने, टोल विकास समिति गठनका लागि पहल गर्ने तथा योजना तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने, सुनुवाईमा उठेका अत्यावश्यक योजनाहरुलाई आगामी आर्थिक बर्षको योजना तथा कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ राख्ने र गौथली सामुदायिक बनमा रहेको चिल्डेन पार्क व्यवस्थापनकालागि आवश्यक पहल गर्ने रहेका छन् ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा कार्यक्रमको उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको सुनुवाईमा वडा कार्यालयका सञ्चालीत निति तथा कार्यक्रम र उपलब्धीका बिषयमा सुनुवाईमा प्रमुख जवाफदेहि बक्ता तथा वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगरले जानकारी गराएका थिए ।

बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातीले सहजिकरण गरेको सुनुवाईमा वडाको विकास निर्माण तथा कार्यक्रम का बारेमा सहभागिहरुले दर्जनौ प्रश्न गरेका थिए । सुनुवाई वडा कार्यालयको प्रांगणमा सम्पन्न भएको थियो ।

तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष भुपाल पुन मगर माथिबाट पहिलो सुनुवाईमा प्रश्न गर्दै सहभागिहरु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ५ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ५ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । १४७ जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ७७ जना पुरुष, र ७० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा २७ जना दलित, ४० जना जनजाती, ० जना मधेशी र ८० जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	भुपाल पुन मगर	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
२.	सुरेन्द्र थापा क्षेत्री	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
३.	खुसी राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
४.	ईन्द्रा कुमारी भण्डारी	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
५.	पानसरी सुनारनी	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय
६.	निम बहादुर थापा	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ६ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ५ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ५ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ७ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, पेडारी बाँके

प्रगति-प्रतिबेदन

सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका प्रश्नको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु ।

आयोजक	सहजिकरण
बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय	बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नम्बर ७ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

२०८० बैशाख ६ गते, पेडारी, बाँके

कार्यक्रम प्रतिवेदन

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास नेपाल बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहँदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, ८० ईकाई र ५ हजार बढि युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईन्टरनेशनल नेपालको आबद्ध संस्था हो ।

२. कार्यक्रमको पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजाीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६८ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन

भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ । त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ । सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ ।

सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ । हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन् । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ । सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार संचालन कार्यबिधि २०७४ को परिच्छेद १० को दफा ७८ को उपदफा ५ मा स्थानीय सरकारले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही वनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन् । सुनुवाईमा गाउँपालिका तथा वडाले संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालयको परिसरमा ८० बढी वडाबासिहरुको सहभागीतामा ***बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा, सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** बैशाख ६ गते सम्पन्न भएको छ ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडा कार्यालयको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने ।
- वडासँग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने ।
- वडाले गर्ने कामका बिषयमा पृष्टपोषण लिने ।
- सञ्चालीत गतिबिधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाब संकलन गर्ने ।
- बडाबासिहरुबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने ।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिकाले दिने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न बिधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. सहजकर्ताको छनौट तथा सम्झौता :

विगतका बर्षहरु देखिनै बैजनाथ गाउँपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाईका सहजिकरणको जिम्मेवारी सम्हाल्दै आएको बास नेपाललाई बैजनाथ गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/०८० को सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरणको जिम्मेवारी

दिएको थियो । सोही अनुरुप गाउँपालिका र सबै वडाहरुले आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा गर्नु पर्ने सार्वजनिक सुनुवाई सहजिकरणका लागि बास र गाउँपालिका बिच सम्झौता भएको थियो ।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि सबै वडाबासिलाई सार्बजनिक सुचना मार्फत जानकारी गराईएको थियो । आम वडाबासिहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनुअगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, पम्प्लेट टाँस, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार गरिनुका साथै माइकिङ्ग समेत गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा कार्यालय र बास बिच छलफल पश्चात वडा कार्यालयको परिसरमा २०८० बैशाखा ६ गतेका दिन दिउसो १२:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

च. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाँउपालिका ७ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाको प्रभावकारीता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको छ ।

बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा बैशाख ६ गते सम्पन्न सुनुवाईले ४ बुदें साँझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरिएको छ । यसरी गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा पेडारी जोड्ने निर्माण सम्पन्न पुल भएर जाने सडक सुचारु गर्न समस्या भएका कारण सञ्चालनमा नआएको भन्ने गुनासो आएकाले उक्त सडक सञ्चालनका लागि स्थानीय तहमा छलफल गरि सुचारु गर्ने, वडामा रहेको स्वास्थ्य चौकी टाढा रहेको र जेष्ठ नागरिक तथा असक्त ब्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य सेवा लिन निकै असहज भईरहेकाले स्वास्थ्य चौकी स्थानान्तरणको पहल गर्ने, स्वास्थ्य चौकीमा निर्माणाधीन पर्खालको कार्य यथासक्य सम्पन्न गर्न ताकेता गर्ने, लक्षित बर्ग उत्थान कार्यक्रम पालिकाबाट सञ्चालन भईरहेकोमा आगामी बर्ष देखि वडा तहबाट नै सञ्चालन गर्ने गरी गाँउपालिकासँग पहल गर्ने, बढ्दो लागु औषध नियन्त्रणका लागि सामुहिक अभियान सञ्चालन गर्ने र वडाको चालु आर्थिक बर्षमा छनौट हुन नसकेका अत्यावश्यक योजनाहरु नयाँ योजना तथा कार्यक्रममा समाबेश गर्ने तथा सञ्चालीत योजनाहरुको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

बासका निर्देशक हेमराज भट्टले स्वागत तथा उद्धेश्यमाथि प्रकाश पारेको कार्यक्रममा वडाको योजना तथा कार्यक्रम, उपलब्धी तथा सेवा प्रवाहका बिषयमा वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारुले जानकारी गराएका थिए । बासका केन्द्रीय सदस्य तपेन्द्र बहादुर मलातीले सञ्चालन गरेको सुनुवाईमा सहभागिहरुका प्रश्न तथा जिज्ञासाहरुको समाधान सुनुवाईमा सरोकारवालाको रुपमा आसिन वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु, सदस्यहरु राधा कुमारी थारु, इलाचा

चमार्नी, तिलक राम थारु, नर बहादुर चन्द ठकुरी र वडा सचिब जितेन्द्र लामिछानेले दिएका थिए । सुनुवाई ७ नम्बर वडा कार्यालयको आयोजना तथा बास नेपालको सहजिकरणमा वडा कार्यालयको प्रांगणमा भएको थियो ।

यसैगरी बैजनाथ गाँउपालिका २ नम्बर वडाले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाका बिषयमा आज सार्वजनिक सुनुवाई भएको छ । सुनुवाईबाट ६ बुदें साझाँ सार्वजनिक प्रतिबद्धताको घोषणा गरेको छ । यसरी गरिएका प्रतिबद्धताहरुमा आगामी आर्थिक बर्षमा आबस्यकताका आधारमा सिचाई बोरिङको ब्यबस्था गर्ने र बिउ बितरणलाई सहज बनाउने, लागु औषध दुर्ब्यसनी बिरुद्ध सबै सरोकारवाला सचेत हुने र सचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

वडा भित्र खानेपानीको ब्यवस्थापनका लागि आबश्यक पहल गर्ने, बालुवा र गिट्टि चोरी ,निकासी नियन्त्रण गर्न पहल गर्ने र वडाको सेवा सुबिधा र स्वास्थ्य सेवालाई सहज र सुलभ बनाउने प्रतिबद्धता गरिएको छ । सुनुवाईको सहजिकरण बासका कार्यक्रम प्रबन्धक मन भण्डारीले गरेका थिए । भने सुनुवाईमा स्वागत तथा कार्यक्रमको उद्धेश्यमाथि प्रकाश बासका जन सम्पर्क अधिकृत माधब कार्कीले गरेका थिए ।

<u>तस्विरमा सुनुवाईका केही झलकहरु :</u>

सुनुवाईमा उठेका प्रश्नहरुको जवाफ दिदै वडा अध्यक्ष दिनेश कुमार थारु ।

ज. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठान भएका मुख्य सवालहरु :

सार्वजनिक सुनुवाइमा सडक, नाला लगायत विकास निर्माण, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा का बिषयमा प्रश्नहरु आएका थिए, बिधुत समस्या तथा कृर्षिमा लगानी लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए । मुख्य स्वाल तथा जवाफ अनुसुचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

झ. प्रतिवद्धताहरुको सार्वजनिकिकरण :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफहरु र सुधारको लागि ४ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । प्रतिबद्धताहरु घोषणा गर्दै सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भए पश्चात प्रतिबद्धता सहित उल्लेख गरिएको प्रेश बिज्ञप्ती प्रकाशन गरिएको थियो । जुन बिज्ञप्ती सबै सञ्चार माध्यमहरुमा सम्प्रेषण गरिएको थियो । सम्प्रेषित बिज्ञप्तीका

आधारमा बिभिन्न सञ्चार माध्यमहरुमा समाचार उच्च प्राथमिकताका साथ प्रकाशन/प्रशारण भएको थियो । ४ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुची ३ मा संलग्न गरीएकोछ ।

५. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्या :

बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाबाट सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, बिभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । ८० जनाको सहभागिता रहेको सुनुवाईमा ६० जना पुरुष, र २० जना महिलाको सहभागिता रहेको थियो । जसमा १ जना दलित, ५५ जना जनजाती, ५ जना मधेशी र १९ जना अन्य सहभागिहरुको सहभागिता रहेको थियो सहभागिहरुको उपस्थिती विवरण **अनुसुची** ४ मा संलग्न गरिएको छ ।

६. जवाफदेहि बक्ताहरु:

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	नाम	पद	निकाय
१.	दिनेश कुमार थारु	अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
२.	तिलक राम थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
३.	राधा कुमारी थारु	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
४.	नर बहादुर चन्द ठकुरी	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
५.	इलाचा चमार्नी	दलित महिला सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय
६.	जितेन्द्र लामिछाने	वडा सचिब	बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडा कार्यालय

७. सवल पक्षहरु

प्रभावकारी सेवा, सुविधा तथा गुणस्तरीय विकास कार्यक्रम, बिकास निर्माण, सरसफाई बारे खुला छलफल गरी नागरिकका गुनासा तथा रचनात्मक सुझाब राख्नका लागि बैजनाथ गाउँपालिका ७ नम्बर वडाको आयोजना तथा बासको सहजिकरणमा सञ्चालन भएको सार्वजनिक सुनुवाई एक सफल कार्यक्रमको रुपमा स्थापित भएकोछ । यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा *स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय* निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ मा भएको व्यवस्था अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाको सेवा प्रबाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलव्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुनासा, जिज्ञासा, सुझाब स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइको आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझावहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्तबुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ४ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

८. कार्यक्रम स्थल सबैकालागि पायक पर्ने भएकाले सहभागिहरुलाई सहजता भएको थियो ।

८. सुधारका लागि सुझाब

१. सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धता र उठेका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता हुनुले आम नागरिकहरुको गुनासो सुनुवाई हुने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम नियमित गर्दा सेवाग्राहीहरु र सेवाप्रदानय निकाय बिचमा समन्वय र सम्बन्ध विस्तार हुने भएकाले यो जरुरी छ ।

९. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुबिधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाको कामको बिषयमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न ४ बुदें साझा प्रतिवद्धताको घोषणा गर्दै सुधारको प्रतिबद्धता गरिएको छ ।

अनुसुची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

रबिन्द्र बोहरा

कार्यक्रम अधिकृत, बास

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

आयोजक

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८, बाँके

सहजिकरण

बास नेपाल

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता
बिषयक

सार्वजनिक सुनुवाई

प्रगति-प्रतिवेदन २०७९/०८०

१. सहजिकरण गर्ने संस्थाको परिचय :–

बास बिगत २२ बर्ष देखि सामाजिक रुपान्तरणका लागि क्रियाशिल गैर सरकारी संस्था हो । २०५७ मंसिर २४ गते स्थापित यो संस्था देशमा ब्याप्त भ्रष्टाचार, अनियमितता, ढिलासुस्ति, घुसखोरी जस्ता बेथितिका बिरुद्ध ससक्त रुपमा क्रियाशिल रहंदै आएको छ । ७७ जिल्ला शाखा, २० उपशाखा, १०० ईकाई र ५००० युवाहरु आबद्ध भएको यस संस्थाले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सामाजिक सद्भाव, सामुदायिक सुरक्षा, युवा सशक्तिकरण, स्वयंसेवा, बाल अधिकार, बाल संरक्षण, लैंगिक हिँसा न्यूनिकरण, सामुदायिक सशक्तिकरण, सञ्चार र संस्थागत बिकासका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ । बास भ्रष्टाचार बिरुद्धको बिश्वव्यापी संस्था ट्रान्सपरेन्सी ईण्टरनेशन नेपालको आबद्ध संस्था हो । बासले असल शासन, सामाजिक जवाफदेहिता, सुचनाको हक, अपाँगता अधिकार, युवा नेतृत्व बिकास, बाल संरक्षण, र संचारका क्षेत्रमा काम गर्दै आईरहेकोछ ।

२. पृष्ठभुमि :–

राज्य संचालनको गुणस्तरियताले जनताको जीवनमा निरन्तर प्रभाव पार्दछ । लोकतन्त्रमा सरकारले नागरिकप्रति जवाफदेहि भएर उनीहरुको चित्त बुझाउनु पर्दछ । सार्वजनिक निकायमा बस्नेहरुले कस्तो काम गरिरहेका छन् भनेर नागरिकले चासो राखिरहेका हुन्छन् । त्यसैले राज्य संयन्त्रबाट दिइने सेवा, सुविधा र बस्तुको गुणस्तरका वारेमा सार्वजनिक मञ्चबाट नागरिकले उठाएका प्रश्नको उत्तर दिनु सार्वजनिक पद धारण गरेका ब्यक्तिहरुको जवाफदेहिता अन्तर्गत पर्दछ । यस्तो जवाफदेहिता अधिकारमा बसेका जिम्मेवार ब्यक्ति र सेवाग्राहि नागरिकका विच गरिने सार्वजनिक सुनुवाइका माध्यामबाट खोज्न सकिन्छ । यसरी संचालन गरिने सार्वजीक सुनुवाइबाट सार्वजनिक निकायहरुलाई उनिहरुले गरेको कामको पृष्टपोषणपनि हुन्छ । अनि सरकारी निकाय र नागरिकको विचमा रहेको अविश्वास घटेर जान्छ र सार्वजनिक निकायले अगाडि सारेका हरेक काम कारबाहिप्रति नागरिकमा अपनत्वको भावना पनि जाग्छ । त्यसैगरी राज्य संयन्त्रले गर्ने गतिविधीका वारेमा नागरिकहरुले गुणर दोषका आधारमा मुल्यांकन गर्न पाउनु पर्छ, यो लोकतान्त्रिक मुलुका नागरिकको अधिकार पनि हो । सर्वसाधारण नागरिक र अधिकारमा बसेका ब्यक्तिहरुका बीचमा सार्वजनिक चासोको विषयमा हाकाहाकि प्रश्नेत्तर गर्ने सामुदायिक मञ्चलाई सार्वजनिक सुनुवाई भनिन्छ । यसले स्थानीय नागरिकहरुमा विकास योजना प्रति अपनत्वको भावना विकास गर्नुका साथै पारदर्शिताको अभ्यास गर्दछ । आफ्नो कार्यालयले वर्ष भरीमा सञ्चालन गरेका गतिविधिको प्रभावकारीताका लागि अनिवार्य सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने राज्यले व्यवस्था गरे अनुसार स्थानिय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यविधि -२०६७ समेत लागु भएको छ । नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाईको अवधारणा-२०५० साल पौष १३ गते देखि केदार खड्काले सुरुवात गरेको एकआपस टेलिभिजन कार्यक्रमबाट सुरुवात भएको मानिन्छ । पांच बर्ष सम्म नियमित संचालन भएको सो कार्यक्रमले नेपालमा सार्वजनिक सुनुवाइको अबधारणालाई नागरिकका विच लोकप्रिय बनाएको थियो । सार्वजनिक

सुनुवाइले सर्वसाधारण नागरिकलाई अधिकारमा बसेका ब्यक्ति नजिक पुग्ने र आफ्ना असन्तुष्टि पोख्ने अवसर दिन्छ। त्यसैले यसलाई सर्वसाधारणको पहुँच अधिकारमा बस्नेहरु सम्म पनि भन्ने गरिन्छ।

सार्वजनिक सुनुवाईको प्रभावकारितालाई ध्यानमा राखेर पहिलो पटक नेपाल सरकारले-२०६२ सालमा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धि निर्देशिका नै बनाएर यो संयन्त्रलाई संस्थागत गरेको पाईन्छ। सुनुवाईमा पछाडिपरेका, दलित, अल्पसंख्य,अपाङ्ग सर्वसाधारण नागरिकहरुको उपस्थिती उल्लेखनीय हुनु पर्दछ। हाल सार्वजनिक सुनुवाइलाई बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुले अबलम्बन गरेर आफ्ना कार्यक्रम बनाएर सञ्चालन गरी रहेका छन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको लागि सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने प्राब्धान गरेको छ। सुशासन ऐन-२०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई गराउनु पर्ने व्यवस्था गरी कानूनी व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी सुशासन नियमावली-२०६५ को नियम १९ ले सार्वजनिक निकायले प्रत्येक ४ महिनामा कम्तिमा एउटा सुनुवाई गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले समेत सबै स्थानीय तहहरुले सार्वजनि सुनुवाइ गर्नुपर्ने करालाई अंगिकार गरेको छ। पछिल्लो समयमा आएर स्थानीय तहहरुरुले यो संयन्त्रलाई आत्मसात गरी सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन गदै आएका छन्। सोहि कुरालाई मध्येनजर गर्दै बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरणमा बैजनाथ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संचालन गरेका विकास निमार्णका गतिविधि र कार्यालयबाट प्रबाह गरिएका गुणस्तरीय सेवाको प्रभावकारिताबारे खुला छलफलका लागि बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ टिटिहिरियामा १५० बढी नागरिकहरुको सहभागीतामा मिति २०८० बैशाख ८ गतेका दिन ***बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम*** सम्पन्न भएको छ।

३. कार्यक्रमका उद्धेश्यहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे पालिकावासिलाई जानकारी गराउने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/वहस गर्ने।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने।
- वार्षिक गतिविधिहरुको समिक्षा गरि भावि कार्ययोजनाका लागि सुझाव संकलन गर्ने।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने।

४. सार्वर्जजनिक सुनुवाई संचालनका क्रममा अवलम्बन गरिएका विधिहरु :

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिता बिषयक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व निम्न विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

क. प्रस्तावना पेश र सम्झौता : कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व रित पूर्वक सबै प्रक्रिया पुरा गरी नियमसँगत र प्रक्रियागत रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्न बैजनाथ गाउँपालिकाले सार्वजनिक गरेको सूचना बमोजिम प्रस्तावना पेश गरिएको थियो। सो प्रस्तावना माथि पालिकाले मूल्यांकन गर्दै सहजीकरणको लागि बास नेपाललाई छनौट गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्य आदेश प्रदान गरेको थियो।

ख. ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिको अध्ययन :

सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गर्नु पुर्व आयोजक संस्थाका प्रतिनीधि र सहजिकरणको जिम्मा पाएको संस्था बिच स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, सुशासन ऐन २०६४ तथा नियमावली, २०६५, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाइ सहजिकरण कार्यविधि, २०६७, लगायतका निर्देशिका र कार्यविधिहरुको विस्तृत अद्यायन गरिएको थियो ।

ग. सार्वर्जजनिक सुनुवाइको लागि सूचना तथा प्रचार प्रसार र पत्राचार :

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन हुने विषयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको व्यापक सूचना प्रबाह र प्रचार प्रसारको लागि गाउँपालिकामा सबैलाई सार्बजनिक सुचना एक हप्ता अगाडी देखि गरिएको थियो । आम नागरिकहरुको व्यापक सहभागिताका लागि कार्यक्रम हुनु अगाबै सार्वजनिक सूचना प्रकाशन, निमन्त्रणा पत्र बितरण तथा पत्राचार समेत गरिएको थियो । बिशेष गरि वडा कार्यालय र बास स्वयंमसेवकहरु मार्फत वडाका स्थानीय नागरिकहरुलाई आमन्त्रण गरिएको थियो ।

घ. मिति, समय र स्थान निर्धारण :

वडा नं. ८ र बास बिच छलफल पश्चात वडा नं. ८ को कार्यालय रहेको स्थान टिटिरिहियामा सुनुवाई गर्ने भनी २०८० बैशाख ८ गते दिउसो ११:०० बजे देखि कार्यक्रम गर्ने समय निर्धारण गरिएको थियो ।

५. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ ले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारीता विषयक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम बैजानाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बास नेपालको सहजिकरण मिति २०८० बैशाख ८ गते सम्पन्न भएको छ । वडा कार्यालय रहेको स्थान टिटिरिहियामा सुनुवाई गरिएको थियो । सुनुवाईमा सहभागीहरुले उपभोक्ता समिति समावेशी नभएको, विकास निमार्णका कार्यहरु अनुगमन नगरिएको, भौतिक निमार्णका कार्यहरु गुणस्तरीय नभएको, चाँदनी चोक देखि सिमलघारी जानेबाटो विग्रिदैं गएको, शान्तिनगर टोलमा विधुत ट्रान्सफर्मर जडान गरिनुपर्ने, शान्तिनगर लगाएतका टोलहरुमा खानेपानीको समस्या रहेको, उपभोक्ता समितिको कार्य प्रभावकारी नभएको जस्ता सवालहरु उठान भएका थिए ।

सहभागिबाट आएको प्रश्नहरुको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष भगन थारुले उपभोक्ता समितिलाई समावेशी बनाउँदै लैजाने, विकास निमार्णका कार्यहरुको अनुगमन र नियमन गर्दैजाने, चाँदनी चोक देखी सिमलघारी जानेबाटो निमार्णको लागि पहल गर्ने, शान्तिनगर टोल लगाएतका पानीको समस्या भएका टोलहरुमा खानेपानीको प्रबन्ध मिलाउने बताए ।

१५० जना उपस्थित रहेको सुनुवाईको सहजिकरण बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्माले गरेका थिए भने सुनावाईको उद्देश्य बास नेपालका कार्यक्रम अधिकृत रबिन्द्र बोहराले गरेका थिए ।

६. सार्वजनिक सुनुवाईमा उठान भएका सवालहरु

सार्वजनिक सुनुवाइमा बाटोहरु विग्रीदैं गएको, योजना गुणस्तरीय नभएको, उपभोक्ता समितिको कार्य प्रभावकारी नभएको, बिधुत र खानेपानीको समस्या लगायतका दर्जनौं बिषयहरुमा जिज्ञाशा, गुनासो तथा प्रश्न राखेका थिए ।

७. प्रतिबद्धताको सार्वजननिकरण

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवाल वा बिषयहरु, सुनुवाईको क्रममा सोधिएका प्रश्न तथा जवाफको आधारमा सुधारको लागि ७ बुंदे साझा सार्वजनिक प्रतिबद्धताहरुको घोषणा गरिएको थियो । ७ बुँदे प्रतिवद्धताहरु प्रतिवेदनको अनुसुचीमा संलग्न गरीएको छ ।

८. सार्वजनिक सुनुवामा सहभागिहरु उपस्थिती संख्याः

बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८ को आयोजना र बासको सहजिकरणमा सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडाका सेवाग्राही, वडा कार्यालयका पदाधिकारी, सदस्यहरु, विभिन्न सञ्जालका प्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, बुद्धिजिबी, विभिन्न संघ, संस्थाका प्रतिनिधी लगायत विभिन्न विषयगत कार्यालयका सहभागिहरुको समेत सहभागिता रहेको थियो । सहभागिता उपस्थिति निम्न छ ।

क्र.सं.	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	मधेसी/मुस्लिम	अन्य
१	४५	६२	१०७	१०	६९	३	२५

९. जवाफदेहि वक्ताहरुः

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा तपसिल अनुसारका जबाफदेहि बक्ताहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

क्र.स.	*नाम*	*पद*	*निकाय*
१.	भगन थारु	वडा अध्यक्ष	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
२.	कृष्ण कुमारी सुनार	कार्यापालिका सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
३.	चक्र बहादुर रावत	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
४.	विमाला सिँह	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
५.	धिरेन्द्र ठाकुर	वडा सदस्य	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८
६.	डम्बर बहादुर खत्री	वडा सचीव	बैजनाथ गाउँपालिका वडा नं. ८

१०. सवल पक्षहरु

यो कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा पाईएका केहि सवल पक्षहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

१. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सुशासन ऐन, नियमावली तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय निकाय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यबिधि-२०६७ अनुसार सम्पन्न भएको छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वडा कार्यालयको सेवा प्रवाहको अवस्था, मूख्य-मूख्य उपलब्धिहरु, नयाँ कार्यहरु र आगामी योजना बारे जानकारी गराउने काम भएको छ ।

३. सहभागिहरुले गुँनासा, जिज्ञासा, सुझाव स्वस्फूर्त रुपमा धक फुकाएर अभिव्यक्त गरेका छन् ।

४. कार्यक्रमको सुरुवातमा सार्वजनिक सुनुवाइका आचारसंहिता प्रस्तुत सहित अनुमोदन गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

५. सहभागिहरुबाट उठान गरिएका सवालहरु तथा सुझाबहरुको जबाफदेहि बक्ताहरुबाट चित्त बुझ्दो जबाफ खोज्ने काम भएको थियो भने सहजकर्ताबाट थप प्रष्ट पार्नका लागि प्रभावकारी रुपमा सहजिकरण गर्ने काम भएको थियो ।

६. कार्यक्रमको अन्तमा छलफल भएका विषयवस्तुहरुलाई संक्षेपीकृत गरी ७ बुँदे प्रतिवद्धता तयार र सार्वजनिकीकरण गरी जबाफदेहि बक्ताहरुलाइ हस्ताक्षर गराईएको थियो ।

७. सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रचार प्रसारका लागि सार्वजनिक सुचना, पत्राचार, निमन्त्रणा वितरण गरिएको थियो ।

८. सुनुवाईमा अल्प संख्य, सिमान्तकृत, तथा पछाडि परेका वर्गहरुको अर्थपुर्ण सहभागिता रहेको थियो ।

११. सुधारका लागि सुझाब

१. कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएको भएपनि थप प्रभावकारि बनाउनका लागी सम्पन्न सार्वजनिक सुनुवाईमा गरिएका प्रतिबद्धताहरु कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।

२. सार्वजनिक सुनुवाइ हरेक चौमासिक अवधिमा गर्नुपर्ने ।

१२. कार्यक्रमका उपलब्धिहरु :

- वडाको काम कारबाही बारे नागरिकहरुलाई जानकारी गराउने काम भएको छ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाका बारेमा छलफल/बहस गर्ने काम भएको छ ।
- वडासंग सम्बन्धित गुनासोहरु सुनुवाई गरि गुनासो व्यवस्थापन गर्ने काम भएकोछ ।
- वडाले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधाको प्रभावकारिताका बारेमा पृष्टपोषण लिने काम भएकोछ ।
- सेवाग्राहीबाट आएका गुनासोको सुनुवाई गर्न साझा सार्वजनिक प्रतिवद्धताको घोषणा गर्ने काम भएको छ ।

१३. सुनुवाईका तस्विरहरु

सुनुवाईको सहजिकरण गर्दै बास नेपालका केन्द्रीय उपाध्यक्ष शिव कुमार वर्मा ।

सुनुवाईमा प्रगती प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्दै वडा अध्यक्ष भगन थारु ।

सुनुवाईको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै बास नेपालका कार्यक्रम अधिकृत रबिन्द्र बोहरा ।

सुनुवाईमा उठेका सवालको जवाफ दिँदै वडा अध्यक्ष भगन थारु ।

सुनुवाईका सहभागीहरु ।

सुनुवाईमा प्रश्न गर्दै सहभागीहरु ।

अनुसूची १

सार्वजनिक सुनुवाइमा जारी गरिएका सहभागि तथा जबाफदेहिबक्ताले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता :

१. सहभागीले बोल्नका लागि हात उठाएर संकेत गर्नुपर्नेछ ।

२. सहभागीले प्रश्न वा सुझाव के राख्ने हो, पहिले स्पष्ट गर्नुपर्नेछ ।

३. सहजकर्ताले बोल्ने संकेत गरेपछि मात्र आफ्नो नाम र ठेगाना सहित प्रश्न, जिज्ञासा वा सुझाब के हो राख्नुपर्नेछ ।

४. सेवाग्राही सहभागी नागरिकहरु धैरैलाई प्रश्न गर्न समय दिनुपर्ने भएकाले बुदांगत रुपमा छोटकरीमा प्रश्न प्रतिक्रिया राख्नु पर्नेछ र सहजकर्ताले निर्धारण गरेको समय बिते पछि तत्काल प्रस्तुती रोक्नुपर्नेछ ।

५. आफू भन्दा पहिलेका सहभागीले बोलेका कुरालाई दोहोऱ्याउन जरुरी हुने छैन ।

६. चित्त नबुझेमा सहजकर्ताको अनुमति लिएर थप प्रश्न राख्न पाईनेछ ।

७. सहभागीले बिना आधार कसै प्रति लाञ्छनायुक्त भाषाको प्रयोग गर्न पाईने छैन ।

८. सुनुवाईका वक्ता तथा सहभागीलाई उत्तेजित पार्ने वा बदलाको भावनाबाट भनाई राख्न वा बोल्न पाईने छैन ।

९. सुनुवाईलाई बिथोल्ने प्रयास कतैबाट भएको पाईएमा सबै सहभागी मिलेर शालीनतापूर्वक समाधानखोज्ने पहल गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

१०. सुनुवाईलाई विषयान्तर हुनबाट जोगाउन सबै सहभागि सचेत हुनु पर्नेछ ।

अनुसुची २

सुनाइका प्रतिबद्धताहरु

प्रतिबद्धता नं. १ : वडाभित्र गठन हुने सम्पूर्ण उभोक्ता समितिलाई समावेशी बनाउने, विकास निमार्णका आयोजनाहरुलाई नियमित अनुगमन गर्ने र गुणस्तरीय बनाउने प्रतिबद्धता गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. २ : चाँदनी चोक देखि सिमलघारी सम्मको बाटो विग्रेको भन्ने गुनासो आएकोले पुन निमार्णको लागि पहल गर्ने र सम्पुर्ण विग्रेका बाटोहरु ममर्त गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ३ : शान्तिनगर टोलमा ट्रान्सफर्मर माग भई आएकोले ट्रान्सफर्मर जडानको लागि पहल गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ४ : वडाको अमुवा टोलमा २ वर्ष देखि विजुलीको पोल गाडे तापनी विद्युत विस्तार नभएकोले १५ दिन भित्र विद्युत विस्तार गर्ने प्रण गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ५ : उपभोक्ता समितिको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने र योजना पूरा भए पश्चात खर्च र प्रगति सार्वजनिकरण गर्ने प्रण गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ६ : शान्तिनगर लगाएत खानेपानीको समस्या भएका टोलहरुमा खानेपनीको समस्या समाधान गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछौं ।

प्रतिबद्धता नं. ७ : थपुवा टोलमा थारु समुदायलाई लक्षित गरि इनार र धाराक निमार्ण गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछौं ।

……………………

हेमराज भट्ट

निर्देशक, बास